

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Zpravodajské operace československé armády
1933-1939: úkoly, metody a vliv na strategická opatření
vlády proti nacistickému Německu**

Autor práce: Michael Baraník

Vedoucí práce: Dr. phil. Jan Vondráček, M.A.

Praha 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím literatury a pramenů, které jsou zde řádně ocitovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5.6.2024

.....
Michael Baraník

Poděkování

Děkuji Dr. phil. Janu Vondráčkovi, M.A., zejména za čas, který mi vedením této práce věnoval a za veškeré přínosné rady a připomínky, které mi poskytl během odborných konzultací. Rovněž bych rád poděkoval rodinnému příteli za profesní inspiraci, bez níž by tato práce nevznikla. Děkuji také své rodině za trpělivost a pomoc.

Anotace

V letech 1933–1939 čelilo Československo rostoucí hrozbě nacistické expanze v regionu, zejména v kontextu německých vojenských sil, které neustále narůstaly. V tomto nejistém politickém a vojenském prostředí sehrálo československé vojenské zpravodajství klíčovou úlohu v odhalování plánů a aktivit Německa. Přínos této bakalářské práce spočívá v poskytnutí hlubšího porozumění roli československého vojenského zpravodajství v období 1933–1939, se zaměřením na získané informace a jejich význam o německém letectvu Luftwaffe.

Annotation

Between 1933 and 1939, Czechoslovakia faced the growing threat of Nazi expansion in the region, especially in the context of a steadily growing German military force. In this uncertain political and military environment, Czechoslovak military intelligence played a key role in uncovering German plans and activities. The contribution of this bachelor thesis is to provide a deeper understanding of the role of Czechoslovak military intelligence in the period 1933-1939, focusing on the information obtained about the German Luftwaffe and its significance.

Klíčová slova

Československo, Vojenská zpravodajská služba, Luftwaffe, Německo
1933-1939

Key words

Czechoslovakia, Military Intelligence, Luftwaffe, Germany 1933-1939

Obsah

ÚVOD	1
1. HISTORICKÝ KONTEXT	5
2. LUFTWAFFE Z POHLEDU VOJENSKÉ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY	9
2.1. CHARAKTERISTIKA 2. ODDĚLENÍ HLAVNÍHO ŠTÁBU ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDY.	9
2.1.1. <i>Studijní skupina A</i>	10
2.1.2. <i>Pátrací skupina B</i>	12
2.1.3. <i>Zahraniční skupina C</i>	14
2.1.4. <i>Všeobecná skupina D</i>	15
2.2. IDENTIFIKACE A POPIS KLÍČOVÝCH INFORMACÍ O LUFTWAFFE ZPROSTŘEDKOVANÝCH ČESKOSLOVENSKOU VOJENSKOU ZPRAVODAJSKOU SLUŽBOU.....	16
2.2.1. <i>Josef Srsen-Schön</i>	17
2.2.2. <i>Josef Leiber</i>	22
2.2.3. <i>Gotthard Karafiát</i>	24
2.3. ROZBOR VÝZNAMU ZÍSKANÝCH INFORMACÍ A DAT PRO 2. ODDĚLENÍ HLAVNÍHO ŠTÁBU 28	
3. METODY SBĚRU DAT	30
3.1. PŘEHLED METOD POUŽÍVANÝCH PRO SBĚR INFORMACÍ A DAT O NĚMECKÉM VOJENSKÉM LETECTVU.....	30
3.2. POPIS VYBRANÝCH METOD U VYBRANÝCH INFORMÁTORŮ.....	33
4. OPATŘENÍ ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDY	36
4.1. SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ HROZEB.....	36
4.2. PŘÍPRAVA MOBILIZACE A POSÍLENÍ HRANIC.....	36
4.3. VÝSTAVBA OBRANNÝCH PLÁNŮ.....	37
4.4. VYLEPŠENÍ PROTITANKOVÉ A PROTIVZDUŠNÉ OBRANY.....	37
4.5. CIVILNÍ PROTILETECKÁ OCHRANA.....	37
4.6. DIPLOMATICKÁ OPATŘENÍ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....	38
4.7. ÚPRAVA KOMPETENCÍ MEZI NÁČELNÍKEM HLAVNÍHO ŠTÁBU A GENERÁLNÍM INSPEKTOREM BRANNÉ MOCI (1936).....	38
4.8. ZVÝŠENÍ FINANČÍ NA VÝZBROJNÍ A OPEVŇOVACÍ PROGRAMY.....	38
ZÁVĚR	40

PRAMENY.....	43
LITERATURA.....	43
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	47
FOTOGRAFIE.....	47

Úvod

Po nástupu nacistů k moci v roce 1933 došlo v Německu k zásadním změnám, které měly dalekosáhlé důsledky pro Evropu, zejména pro Československo.¹ Jedním z prvních kroků nacistů bylo znovuzavedení povinné vojenské služby v roce 1935, což bylo součástí širšího programu přezbrojení Německa.²³ Následně, v roce 1936, došlo k remilitarizaci Porýní, což bylo jasným porušením Versailleské smlouvy.⁴ Německo také odstoupilo z odzbrojovací konference a ukončilo své členství ve Společnosti národů, což mu umožnilo zahájit intenzivní přezbrojování a rozvoj vojenských kapacit bez mezinárodního dohledu. Berlín se snažil prolomit svou mezinárodní izolaci nabídkou dvoustranných paktů o neútočení zahraničním vládám. Jedním z klíčových aspektů německého přezbrojení bylo masivní zbrojení a modernizace Luftwaffe v letech 1933-1939, které byly řízeny Hermannem Göringem a jeho zástupcem, generálem Erhardem Milchem. Tento proces zahrnoval rozsáhlé investice do vývoje nových typů letadel, jako byly stíhací letouny Messerschmitt Bf 109, bombardéry Heinkel He 111 a střemhlavé bombardéry Junkers Ju 87. Navzdory finančním injekcím a ambiciózním plánům čelila Luftwaffe problémům s nedostatkem surovin, zejména železa a oceli, což zpomalilo její expanzi. Do roku 1938 však dosáhla impozantní síly s flotilou 2 340 letadel v první linii, což Německu poskytlo výraznou vzdušnou převahu a umožnilo další agresivní kroky v Evropě.⁵ V Československu žilo okolo 3 milionů Němců, kteří se po nástupu nacistů k moci stávali stále většími odpůrci československého státu. V roce 1938 Adolf Hitler prohlásil, že cílem Německa je rozbití Československa a připojení Sudet, tzv. pohraniční oblastí s převážně německým obyvatelstvem, k Říši.⁶ Sudetští Němci pod vedením Konrada Henleina byli nacisty využíváni jako nástroj k destabilizaci Československa, což vedlo k masivnímu napětí mezi

¹ Více v: Carr, Edward H.: *The Twenty Years' Crisis: 1919-1939. An Introduction to the Study of International Relations* (1939), New York 2001.

² Více v: Pyta, Wolfram: *Hitler: Der Künstler als Politiker und Feldherr. Eine Herrschaftsanalyse*, München 2015.

³ Tento plán zahrnoval výrazné zvýšení početního stavu Reichswehru, který měl dosáhnout 830 000 mužů v době míru a až 4 620 000 mužů po mobilizaci. „Plán počítal s tím, že za tři léta, tedy do 1. října 1939, bude k dispozici mírová armáda v síle 830 000 mužů. Po mobilizačním doplnění měla mít až 4 620 000 mužů“. Karel, Straka: *Československá armáda, pilíř obrany státu z let 1932-1939*, Praha 2007, s.50.

⁴ Více v: Evans, Robert/ Weston John/ Cornwall, Mark (eds.): *Czechoslovakia in a nationalist and fascist Europe: 1918-1948*. Oxford 2007.

⁵ Irving, David: *The rise and fall of the Luftwaffe: The life of Field Marshal Erhard Milch*, Boston 1973, s. 2-60.

oběma zeměmi. Československo reagovalo na tyto hrozby budováním pevností a modernizací své armády, připravujíc se na konflikt.⁷

Zpravodajská činnost Československé republiky hrála ústřední roli při obraně proti možným hrozbám a ochraně státu. Byla pověřena shromažďováním informací, které byly pro bezpečnost Československa klíčové. Cílem této práce je zjistit, jaké metody používala československá zpravodajská služba k reagování na hrozbu nacistické expanze jako součást obrany demokracie a státu. Důraz na obranu vzdušného prostoru byl důsledkem neustálého vývoje leteckých technologií a rostoucího významu vzdušného boje ve strategickém plánování. Českoslovenští generálové dobře věděli, že mít kontrolu nad vzdušným prostorem je nezbytné. Proto se intenzivně zabývali získáváním informací o potenciálním nepříteli a stavu jeho letectva.

Tato práce se zaměřuje na 2. oddělení Hlavního štábu Československé armády a specifické úkoly a strategie, které byly vyvinuty v reakci na rostoucí sílu německého letectva Luftwaffe v jeho počátcích. Konkrétně zkoumá, jaké klíčové informace a data získalo 2. oddělení Hlavního štábu československé armády o stavu německého letectva Luftwaffe od vybraných zpravodajských subjektů, které by mohly poskytnout strategickou výhodu. Dále analyzuje, jaké konkrétní metody a postupy byly využity při sběru informací a dat týkajících se Luftwaffe, a jak byly tyto metody implementovány. Nakonec se zabývá opatřeními a strategiemi, které československé velení přijalo v důsledku zjištěných informací o Luftwaffe.

Jádrem této práce je pramenný materiál z 2. oddělení Hlavního štábu československé armády, který se nachází v Archivu bezpečnostních složek a ve Vojenském ústředním archivu. Tyto dokumenty jsou uloženy ve fondech ABS, f.Z.sign. Z-6-314-1, ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2 a VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540. Vedle těchto primárních pramenů byly v textu zohledněny také sekundární prameny, konkrétně relevantní literatura a knihy zabývající se daným tématem.

V dostupných rozsáhlých sbírkách protokolů, zpráv, záznamů, příkazů a usnesení z období let 1918 až 1939 se nacházejí informace, které osvětlují průběh operací, důležitost a fungování 2. oddělení Hlavního štábu. Dalším důležitým zdrojem je Archiv bezpečnostních

---

⁶ Ehlers, Klaas-Hinrich: „Wissenschaft im Volkstumskampf“ der Sudetendeutschen – mit finanzieller Unterstützung aus Deutschland, In: Höhne Steffen/Udolph, Ludger (eds.): Deutsche-Tschechen-Böhmen. Kulturelle Integration und Desintegration im 20. Jahrhundert, Wien 2010, s. 245-265.

⁷ Kerner, Robert J.: Two Architects of New Europe: Masaryk and Beneš; in: The Journal of International Relations, vol. 12 (1921), ss. 27–43.

složek, kde byl konkrétně využit dokument "Zpráva o činnosti československé zpravodajské služby v letech 1920 – 1945". Takovéto dokumenty nám poskytují podklady pro studium a rekonstrukci činností 2. oddělení v historickém kontextu, jejich analýza umožňuje hlubší porozumění strategiím a rozhodovacím procesům z té doby.

Výzkum zpravodajské služby Československé republiky se doposud zaměřoval především na období od roku 1933.⁸ Existující literatura se soustředí převážně na vojenské aspekty a tzv. Tuchačevskou aféru na konci třicátých let, a to i v nejnovějších českých studiích⁹. Politický význam zpravodajské práce zůstává nedostatečně prozkoumán, zejména co se týče let 1920, které skrze dokumenty československé tajné zpravodajské služby nabízejí vhled do Völkische hnutí a raných forem nacistického hnutí. Od roku 1933 došlo k zásadní změně v charakteru zpravodajské činnosti, kdy se stali zajímavými především odpadlíci jako Otto Strasser a další renegáti z Národní fronty socialismu, žijící buď v exilu v ČSR, nebo naverbovaní tajnou službou. Exil jako takový představuje další zásadní aspekt. Ačkoliv existuje mnoho studií o emigraci, jako například práce Frankla a Čapkové¹⁰, dosavadní práce se většinou nezabývají konkrétní rolí zpravodajských služeb v tomto kontextu.

Jedním z autorů, kteří se zabývají tématem Vojenské zpravodajské služby Československa v první polovině 20. století, je pan Karel Straka, jenž se zaměřuje na funkci, působení a strukturu této služby.¹¹ Dalším autorem, který se zabývá tématem, je Karel Pacner a jeho díla. Ve svých dílech se Karel Pacner nezaměřuje přímo na německé letectvo, ale můžeme v nich nalézt zmínky a příběhy o agentech, kteří se podíleli na úkolech týkajících se Luftwaffe.¹² V práci byly rovněž využity literární prameny se zaměřením na historii Luftwaffe. Mezi tyto literární zdroje patří například práce od autora

⁸ Příkladem: Kokoška, Stanislav: Československo-sovětská zpravodajská spolupráce v letech 1936–1941, *Historie a vojenství*, 1997, č. 5, s. 37–52.; Kokoška, Stanislav: Na neutrálním území. Československá zpravodajská expozitura v Haagu 1936–1940, *Dějiny a současnost*, 2008, č. 9, s. 41–43.

⁹ Příkladem: Straka, *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939*.

¹⁰ Příkladem: Čapková, Kateřina a Frankl, Michal: *Nejisté útočiště: Československo a uprchlíci před nacismem 1933-1938*, Praha 2008.

¹¹ Ve svém díle *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939* se snaží zmapovat, popsat a interpretovat informace o působnosti a funkci Vojenské zpravodajské služby v letech 1933 – 1939. V jeho práci se zaměřuje na nejvýznamnější zpravodajské zisky týkající se Německa, zejména na Německý letecký faktor v československém vojenském zpravodajství. V rámci toho zkoumá program organizační výstavby německého vojenského letectva, informace z německého leteckého průmyslu a strategická data pro česko-francouzskou leteckou spolupráci proti Německu.

Johna Killena ¹³, nebo od Williamsona Murraya ¹⁴, ve které se nachází kapitoly zabývající se začátky a ekonomickým stavem Luftwaffe.

V první části se autor zaměří na historický kontext, aby ukázal vznik, aktivity a účinnost Luftwaffe. Ve druhé části se bude autor zabývat pohledem Luftwaffe z perspektivy Československé republiky, kdy popíše a analyzuje klíčové informace, které 2. oddělení Hlavního štábu získalo o aktivitách a struktuře Luftwaffe. Ve třetí části se autor bude zabývat metodami a postupy sběru dat o německém vojenském letectvu, které bude popisovat a ilustrovat na konkrétních příkladech. Ve čtvrté části autor představí a diskutuje reakce Československé vlády na získané informace. Na závěr autor shrne výsledky práce a formulují další perspektivy výzkumu. S ohledem na rozmanitost pramenů a zdrojů byly informace vybrány podle jejich důležitosti a autorovým vlastním uvážením, takže se v práci objeví pouze několik vybraných informací.

---

¹² Českoslovenští vyzvědači 1918 – 1945 a Československo ve zvláštních službách I. Ve svých dílech se Karel Pacner nezaměřuje přímo na německé letectvo, ale můžeme v nich nalézt zmínky a příběhy o agentech, kteří se podíleli na úkolech týkajících se Luftwaffe. Příkladem je kapitola Německo se chystá k válce, ve které autor popisuje, jak agent jménem J. Srsen-Schön se stal zlatým informačním dolem, díky svému postavení jako kapitán u Říšského ministerstva letectví. Pacner, Karel: Českoslovenští vyzvědači 1914 - 1945. Německo se chystá k válce, Praha 2020, s. 176 - 179.

¹³ The Luftwaffe: A History analyzuje vojenské střety a přináší poznatky ohledně úlohy německého vojenského letectva.

¹⁴ Strategy for Defeat: The Luftwaffe, 1933 – 1945.

1. Historický kontext

Po porážce Německa v první světové válce byla německá armáda podle podmínek Versailleské smlouvy¹⁵ omezena v počtu příslušníků armády a výzbroji, což zahrnovalo i omezení počtu letadel a vojenských letců.^{16,17} S tímto stavem nesouhlasil Adolf Hitler¹⁸, který od svého nástupu k moci jasně deklaroval svůj záměr obnovit německou vojenskou sílu a vybudovat moderní ozbrojené síly.¹⁹ Tento proces byl veřejně zahájen v roce 1935 znovuzavedením všeobecné vojenské služby, a následně rozšířením německých ozbrojených sil.²⁰ Vedle rozšíření pozemní armády se režim také zaměřil na posílení letectva a námořnictva. Klíčovými prvky tohoto úsilí bylo vytvoření nových technologií a modernizace výzbroje.²¹ Za pomoci tohoto způsobu se Německo dokázalo transformovat z národa s výrazně omezenými vojenskými silami po první světové válce na jednu z nejmocnějších vojenských velmocí.²²

Již od počátku nacistického režimu bylo zjevné, že Hitler a jeho spojenci vnímali vojenské letectvo jako klíčovou složku pro budoucí expanzi a válku.²³ Vojenské letectvo nacistického Německa se začalo formovat již od roku 1933, a to neoficiální cestou formou tajných jednotek.²⁴ Až v roce 1935 bylo veřejně oznámeno znovuzřízení Luftwaffe, jakožto oficiální letecké složky německé armády. V čele Luftwaffe vstal Hermann Göring²⁵, bývalý stíhací pilot z první světové války a jeden z nejbližších spolupracovníků Hitlera, který byl jmenován ministrem letectva. Pod jeho vedením začal proces obnovy německého letectva.

---

¹⁵ Henig, Ruth B.: Versailles and after, 1919-1933, London 2/1995.

¹⁶ Schaefer, Karen: German military and the Weimer republic, London 2020, s 13.

¹⁷ Po konci první světové války a podepsání Versailleské smlouvy v roce 1919 byla Německá říše zbavena svého vojenského letectva. Podle ustanovení této smlouvy byly německé letecké síly výrazně omezeny, což zahrnovalo zákaz vlastnit letadla určená pro vojenské účely.

¹⁸ Ellis, Catherine a Roberts, Jeremy: Adolf Hitler, New York 2016, s.10-51.

¹⁹ Muller, Rolf-Dieter a W.Ancker, Janice: Hitler's Wehrmacht, 1935-1945, Kentucky 2016, s .7-18.

²⁰ Muller a W.Ancker, Hitler's Wehrmacht, 1935-1945, s. 11-12.

²¹ Muller a W.Ancker, Hitler's Wehrmacht, 1935-1945, s. 7-24.

²² Williamson, David G: The third Reich, Oxford 2018, s. 149-155.

²³ Baumbauch, Werner: The life and death of the Luftwaffe, Tannenberg 2016.

²⁴ Killen, John: The Luftwaffe: a history, England 2003, s. 49-61.

²⁵ Více v: Grimm, Eve E. a Batrop, Paul R. (Paul Robert): The Holocaust: the essential reference guide, California 2022, s. 94-98.

Luftwaffe²⁶ bylo před druhou světovou válkou vnímáno jako jedna z nejmodernějších a nejsilnějších leteckých sil na světě. Tuto percepci si získala zejména díky inovacím a strategickému vedení pod vedením ministra letectva Hermanna Göringa a jeho týmu.²⁷ Nacistický režim se zaměřil na masivní investice do letectva, což umožnilo rychlý vývoj a modernizaci Luftwaffe.²⁸ V této éře docházelo k intenzivnímu výzkumu a vývoji nových typů letadel, což Luftwaffe umožnilo získat technologickou převahu nad většinou svých potenciálních soupeřů. Jedním z klíčových prvků úspěchu Luftwaffe byla kombinace taktické flexibility a technologického inovativního ducha.²⁹ To se projevilo nejen v bojových taktikách, ale také ve vývoji specializovaných letounů, jako například stíhačky Messerschmitt Bf 109³⁰, která se stala ikonou německého letectva. Dalším faktorem, který přispěl k síle Luftwaffe, byla její výcviková a organizační struktura. Německé letectvo zdůrazňovalo důležitost kvalitního výcviku svých pilotů a technického personálu, což umožnilo pilotům dosahovat vynikajících výsledků v boji a přispívalo k celkové efektivitě letectva.³¹

Jedním z klíčových okamžiků, který posílil pověst Luftwaffe a zanechal výrazný otisk ve válečné historii, bylo její působení v občanské válce ve Španělsku. Během období od roku 1936 do roku 1939 poskytlo německé letectvo zásadní podporu generálu Francovi, který vedl povstání proti republikánské vládě. Tato podpora nejenže ovlivnila výsledek španělské občanské války, ale také poskytla Luftwaffe příležitost zkoumat a vylepšovat své strategie a taktiky.³² V rámci španělského konfliktu Luftwaffe získala zkušenosti, které jí umožnily lépe porozumět moderní válečné taktice a přizpůsobit své schopnosti novým potřebám a výzvám, které se objevily v éře rozvíjející se letecké technologie. Během bojů byly testovány různé strategie a techniky bombardování, průzkumu a vzdušného boje, čímž se otevřely nové možnosti pro inovace a zdokonalení letadel a jejich

---

²⁶ Více v: Irwing, David: Luftwaffe: Vzestup a pád, Brno 1995, s.1-20.

²⁷ Killen, The Luftwaffe: a history, s. 49-61.

²⁸ Murray, Williamson: Strategy for defeat: the Luftwaffe 1933-1945, Alabama 2015, s.18-33.

²⁹ Killen, The Luftwaffe: a history, s. 49-61.

³⁰ Messerschmitt Bf 109 byl německý jednomotorový stíhací letoun, který hrál klíčovou roli za druhé světové války. Byl vyvinut v 30. letech a sloužil jako hlavní stíhací letoun Luftwaffe. Více v: Jackson, Robert: Messerschmitt Bf 109 e-F Series. England 2015.

³¹ Goss, Chris: Luftwaffe training aircraft: the training of germany's pilots and aircrew through rare archive photographs. London 2019.

³² Alpert, Michael: Franco and the Condor Legion: the Spanish Civil War in the air, London 2019, s. 23-46.

výzbroje.³³ Zásahy Luftwaffe ve španělské občanské válce také ukázaly její schopnost spolupracovat s pozemními jednotkami a koordinovat útoky s jinými složkami německé armády, což se stalo klíčovým faktorem pro úspěšné provádění „blitzkriegových“³⁴ operací později během druhé světové války.

Jedním z klíčových momentů spojených s účastí Luftwaffe ve španělské občanské válce bylo bombardování města Guernica dne 26. dubna 1937.³⁵ Tento útok, později označený jako jedno z nejnepokojivějších bombardování civilního obyvatelstva během této války, měl za cíl zastrašit a demoralizovat nepřátelské síly.³⁶ Bombardování Guernicy vyvolalo silný mezinárodní rozruch a odsouzení. Obrazy zničeného města a utrpení civilistů, dokumentované španělskými umělci³⁷ a novináři, šokovaly světovou veřejnost a přispěly k formování názoru proti násilnému použití leteckých strojů proti civilním cílům. Tento incident se stal symbolem hrůz války a použití nehumánních prostředků k dosažení vojenských cílů.

Nicméně, kromě kontroverze a mezinárodního odsouzení, které bombardování Guernicy vyvolalo, je důležité zdůraznit jeho dopad na obavy z Luftwaffe a obecný strach z německé vojenské moci. Tento incident jasně ukázal, jak dalece byla Luftwaffe a nacistické Německo ochotny jít v prosazení vojenských cílů, a jakým způsobem byly ochotny využít leteckou sílu k dosažení těchto cílů. Tyto události přispěly k rostoucímu povědomí o schopnostech a agresivitě nacistického Německa, což vytvořilo obecný strach

---

³³ Ridley, Norman: *Hitler's air war in Spain: the rise of the Luftwaffe*, England 2022, s. 163 – 167.

³⁴ Blitzkrieg byla strategie vojenského postupu vyvinutá německou armádou v období mezi světovými válkami a uplatněná zejména během druhé světové války. Tato strategie se vyznačovala rychlým a koordinovaným útokem s cílem rychle prorazit nepřátelské linie a dosáhnout hlubokého území nepřítele. Více v: Corum, James S. a Turner, Graham: *Legion Condor 1936-39: the luftwaffe learns blitzkrieg in the spanish civil war*, England 2020, s. 26-39.

³⁵ Corum, James: *The Luftwaffe: Creating the Operational Air War 1918–1940*, Kansas 1997, s.182-223.

³⁶ Historikové stále vedou diskuse a debaty ohledně toho, zda bombardování Guernicii bylo plánované či nikoliv. I přes mnoho studií a analýz zůstává otázka o plánování tohoto útoku nejasná.

³⁷ Licht, Fred. “GUERNICA.” *Source: Notes in the History of Art* 36, no. 3–4, New York 2017, s. 233–238. Zpráva o zničení Guerniky vyšla ve středu 28. dubna 1937 v pařížských novinách *Ce Soir* a ve francouzském komunistickém deníku *L'Humanité*. Pablo Picasso tehdy žil v Paříži a pracoval na obraze, který měl být vystaven ve španělském pavilonu na Mezinárodní výstavě v Paříži, konané od května do listopadu 1937, na objednávku španělské republikánské vlády. Po přečtení zpráv o bombardování Guerniky se rozhodl začít pracovat na novém obraze, který 1. května nazval *Guernica*. Toto monumentální dílo, vysoké 3,5 metru a široké 7,8 metru, je namalováno v odstínech černé, bílé a šedé. V polovině června Picasso dodal dokončený obraz do španělského pavilonu, který byl pro veřejnost otevřen 12. července 1937.

a nejistotu ohledně budoucnosti a stability Evropy. Dopad bombardování Guernicy tak posílil vnímání Luftwaffe jak doma, tak i v zahraničí, spojujíc tuto konkrétní událost s obavami z německé vojenské moci a zvýrazňujíc potřebu obrany proti takové agresivní vojenské síle.

Během meziválečného období byla propaganda³⁸ klíčovým nástrojem nacistického režimu³⁹ k formování veřejného mínění a podpoře politických cílů, včetně německého vojenského letectva.⁴⁰ Propaganda systematicky formovala obraz Luftwaffe jako nepřemožitelné síly, schopné rychlého a destruktivního úderu. Německá propaganda zdůrazňovala technickou dokonalost letadel a vysokou kvalitu výcviku a taktického plánování letců Luftwaffe. Tyto prvky byly šířeny prostřednictvím různých médií, včetně novin⁴¹, filmů⁴², rozhlasu⁴³, televizních vysílání⁴⁴ a veřejných událostí, které sloužily k glorifikaci německé vojenské moci a k posílení morálky domácího obyvatelstva. Letecké přehlídky, demonstrace letadel a propagandistické filmy, jako například "Triumph des Willens"⁴⁵ od Leni Riefenstahlové, byly využívány k prezentaci síly Luftwaffe a k vytvoření dojmu nezranitelnosti a nadřazenosti německého letectva. Cílem těchto propagandistických aktivit bylo vyvolat atmosféru strachu a respektu vůči Luftwaffe nejen u nepřátelských národů⁴⁶, ale i u vlastního obyvatelstva.

---

³⁸ Více v: Wróbel, Alina: *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*, Praha 2008, s. 106.; Verner, Pavel: *Propaganda a manipulace*, Praha 2011, s. 5.

³⁹ Více v: Evans, Richard J.: *Třetí říše u moci*, Praha; Plzeň 2009, s. 100.

⁴⁰ Welch, David: *The Third Reich. Politics and Propaganda*, New York 2002, s. 57-107.

⁴¹ Více v: Goebbels, Joseph: *Deníky: 1935-1939, Svazek 3*, Praha 2009.

⁴² Více v: Welch, David: *Propaganda and the German Cinema*, London 2001.

⁴³ Více v: Bramsted Ernst. K.: *Goebbels and National Socialist Propaganda 1925-1945*, Michigan 1965, s. 55 – 60.; Duffack, J. J.: *Poznání a propaganda: Komentovaný překlad vybraných projevů*, Praha 2009.; Goebbels, David: *The mastermind of the Third Reich*, London 1996, s. 308.; Soules, Marshall: *Media, persuasion and propaganda*, Edinburgh 2015, s. 65.; Seligmann, Matthew S., Davison, John a McDonald, John: *Ve stínu hákového kříže: život v Německu za nacismu 1933-1945*, Praha 2008, s.53.

⁴⁴ Více v: Hoff, Peter: *German television (1935-1944) as Subject and Medium of National Socialist Propaganda*; in: *Historical Journal of Film, Radio & Television* 10 (1990), s. 227-240.

⁴⁵ Riefenstahl, Leni: *Hinter den Kulissen des Reichsparteitag-Films*, Mnichov 1935.; Více v: Sontag, Susan: *Ve znamení Saturna*, Praha; Litomyšl 2011, s. 193.

⁴⁶ Jedním z důvodů propagandy Luftwaffe bylo také to, aby vyvolali strach u sousedících zemí a tím předešli možnému brzkému vojenskému konfliktu. Hlavní obavy panovali z Polska a Francie.

Jedním z konkrétních příkladů propagandy, která ovlivňovala obavy sousedních zemí a jejich politické kroky, bylo využití propagandistických letáků a rozhlasových vysílání, které šířily dezinformace a vyvolávaly paniku. Tyto letáky a vysílání „varovaly“ sousední země před přesvědčivou silou Luftwaffe a podporovaly tak přípravy na obranu či diplomatické snahy o vyjednávání.⁴⁷ Německá propaganda také záměrně zveličovala úspěchy Luftwaffe a zamlžovala skutečné oběti a problémy, což posilovalo obavy sousedních zemí a motivovalo je k upevnění svých vojenských pozic. Kontextualizace účinků propagandy s celkovou politikou expanze Německa ukazuje, jak propagandistické aktivity souvisely s agresivními kroky režimu.⁴⁸ Tato propaganda nejen podporovala agresivní politické kroky Německa, ale také posilovala jeho pozici v mezinárodních vztazích tím, že vytvářela dojem nezastavitelné vojenské síly.

2. Luftwaffe z pohledu Vojenské zpravodajské služby

2.1. Charakteristika 2. oddělení Hlavního štábu československé armády

Vojenská zpravodajská služba⁴⁹ byla organizační složkou činnou pod Hlavním štábem československé armády. Jejím účelem bylo shromažďování, analyzování a distribuce zpravodajských informací, které sloužily k ochraně státních zájmů. Tato služba operovala s cílem získávat a zpracovávat informace z různých vojenských zdrojů, včetně terénního průzkumu, sledování komunikací a analyzování otevřených a tajných zdrojů. Její činnost zahrnovala monitorování domácí i zahraniční situace a identifikaci potenciálních hrozeb a rizik pro bezpečnost státu. V její čele stáli důstojníci: plk.gšt. Šimon Drgáč (1933–1936), plk.gšt. František Hájek (1936–1937), plk.gšt. Jaroslav Ostřížek (1937–1938), plk.gšt. František Hájek (1938), a plk.gšt. František Moravec (1939).⁵⁰

Hlavním zájmem Vojenské zpravodajské služby bylo sledovat aktivity sousedních států, zejména Německa, Polska a Maďarska, s ohledem na potenciální hrozby pro Československo. Pracovala na sběru informací o vojenských, politických a ekonomických aktivitách těchto zemí, aby Československo mohlo předvídat možné bezpečnostní hrozby

⁴⁷ Reichel, Peter: Svůdný klam Třetí říše: fascinující a násilná tvář fašismu, Praha 2004. s. 140.

⁴⁸ Seligmann, Davison a McDonald, Ve stínu hákového kříže: život v Německu za nacismu 1933-1945.

⁴⁹ Více v: Straka, Karel, Prokop Tomek a Tomáš Bandžuch: Vznik vojenského zpravodajství v Československé republice, Praha 2009.; Straka, Karel: Významné osobnosti a události z dějin československého vojenského zpravodajství první poloviny 20. století, Praha 2020.

⁵⁰ Fiedler, Jiří: Na čele armády - Náčelníci hlavního štábu branné moci 1919-1939, Praha 2005, s. 61-101.

a reagovat na ně včas. Vojenská zpravodajská služba také monitorovala československé emigranty a jejich aktivity v zahraničí, aby předešla jejich možnému využití proti zájmům státu.⁵¹

Organizační struktura byla komplexní a rozčleněna do několika oddělení, z nichž každé mělo specifické pravomoci a specializace. Jednotlivá oddělení se zaměřovala na různé aspekty zpravodajské činnosti, jako byla vojenská špionáž (rozvědka, kontrarozvědka), diplomatická analýza a monitorování politických a vojenských událostí v regionu. Tato struktura umožňovala efektivní zpravodajskou práci s rozsáhlým pokrytím různých oblastí zájmu. Vojenská zpravodajská služba se členila na čtyři skupiny: A – studijní a plánovací, B pátrací, C – zahraniční a D – všeobecnou.⁵²

2.1.1. Studijní skupina A

Studijní skupina, také označována písmenem A, měla za úkol analyzovat všechny příchozí zprávy a dokumenty z různých oblastí zájmu. Poté, co materiál třídili a hodnotili, vytvářeli z něj samostatné zprávy a informační přehledy podle příslušnosti jednotlivých států. Dále také spolupracovali na operačních plánech s Hlavní štábem československé armády. Materiál s ofenzivní povahou byl získáván od pátrací skupiny, zatímco sledování situace a vývoje v leteckém prostředí a monitorování vybavení cizích armád byla svěřena samostatné letecké skupině. Ta se zaměřovala na aktivity v příslušných zemích.⁵³

Během 30. let 20. století vybudovala skupina A celkem devět sekcí, z nichž každá byla zaměřena na specifickou oblast. Rozdělení bylo následující: německá, maďarská, rakouská, balkánská, polsko-ruská, francouzská, průmyslová a letecká. Díky vyhodnocování informací byly pravidelně sestavovány čtvrtletní, měsíční a týdenní přehledy získaných zpráv. V období zvýšeného napětí nebo krizových situacích byly dokonce připravovány denní nebo ještě frekvenčnější situační hlášení.⁵⁴⁵⁵

⁵¹ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

⁵² Vznik vojenského zpravodajství v Československu a jeho počátky. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/historie>, 4. ledna 2024.

⁵³ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

⁵⁴ Autor následně podrobně popisuje pouze německou sekci a leteckou sekci, jelikož jsou tyto části důležité pro téma práce. Informace o zbylých sekcích lze nalézt pod označením: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, dokumenty str. 20-21.

⁵⁵ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

Německá sekce využívala širokou škálu zdrojů pro svoji práci. Hlavním pramenem informací byly agenturní zprávy poskytované pátrací skupinou. Vedle toho se sekce opírala o data z tisku, odborné německé časopisy, zprávy odposlouchávacích stanic, informace od vojenských attaché a německé vojenské předpisy. Specifické oblasti, jako zprávy o německé armádě, zpracovávali Houška s Hajíčkem, zprávy hospodářského charakteru zpracovával Vosátka a informace týkající se letectva byly v kompetenci Šolty. Kostka pak shromažďoval poznatky o německých militantních organizacích.⁵⁶

Tabulka 1: Zdroj: Autor. Data: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Seznam členů skupiny.

Vedoucí
Houška Tomáš
Přidělení
Hajíček Jaroslav
Vosátka Karel
Šolta Josef
Kostka Vilém

Letecká sekce se specializovala na sběr informací o německém Luftwaffe. Ve skupině nebyly jasně definovány jednotlivé role a veškeré zprávy se vypracovávaly kolektivně. Dokončené zprávy byly vydávány jako tajné příručky a distribuovány vyšším velitelstvím. Sekce pravidelně připravovala měsíční zprávy, které sloužily jako základní podklad pro mezistátní porady mezi Československou a francouzskou zpravodajskou službou.⁵⁷

Tabulka 2: Zdroj: Autor. Data: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Seznam členů skupiny.

Vedoucí
Šolta Josef
Přidělení
Janček Kornel
Reindl Jan

⁵⁶ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

⁵⁷ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

2.1.2. Pátrací skupina B

Pátrací skupina, označována písmenem B měla rozsáhlé úkoly, zahrnující jak obranné, tak i výzvědné činnosti, které sloužily potřebám jak armády, tak státu. Její akce byly řízeny podle pokynů, jež dostával přednosta 2. oddělení od náčelníka štábu československé armády. Pátrací skupina udržovala styky s dalšími státy skrze vojenské attaché, spolupracovala s přátelskými zpravodajskými službami a vysílala své důstojníky do klíčových oblastí zájmu. Kromě toho v pátrací skupině vedli evidenci o všech agentech, zajišťovali vyúčtování jejich platů a další administrativní záležitosti spojené s jejich zpravodajskými operacemi.⁵⁸

Pátrací skupina byla rozdělena do tří hlavních sekcí: a) Výzvědná sekce, jejímž úkolem bylo získávat prostřednictvím domácí i zahraniční sítě informace o armádách sousedních států. To zahrnovalo dislokaci vojsk, jejich výzbroj, výstroj a válečný průmysl, tedy vše, co mohlo odhalit úmysly sousedních zemí. Sekce rovněž vedla evidenci, vyhodnocovala zprávy z hlediska agenturního a řídila expozitury ofenzivního zpravodajství. Dětila se na dvě složky: výkonnou, která prováděla sběr informací, a administrativní, která zajišťovala registraci příchozích zpráv a dokumentů, jejich třídění a vyhodnocování před postoupením studijní skupině. b) Obranná sekce, jejímž úkolem bylo provádět obranné zpravodajství uvnitř státu. Tato sekce se zabývala politickými záležitostmi, sledováním domácího i zahraničního tisku, zejména v případě, že byl vydáván ilegálními skupinami. Zároveň řídila protišpionážní službu směřující proti Německu, Maďarsku, Itálii a dalším státům. Prováděla též výcvik důstojníků v oblasti obranného zpravodajství a pracovala na potlačování vlivu komunistů a jiných pokrokových sil v armádě. Tato sekce byla označována značkou „P-2“. c) Šifrovací sekce měla za úkol provádět šifrování a dešifrování telegramů pro československé attaché, dešifrovat zprávy zachycené od cizích zdrojů a vytvářet odpovídající kódy na základě dešifrovaných zpráv. Kromě toho sekce dohlížela na šifrovací službu v rámci celé československé

⁵⁸ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 – 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

armády.Prováděla výcvik a selekci důstojníků pro šifrovací službu a také se zabývala luštěním kryptogramů.⁵⁹

Tabulka 3: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Seznam členů skupiny.

Přidělení důstojníci
Adamec Jaroslav
Bosák František
Cigna Vladimír
Čapek Miroslav
Čáslavka Alois
Dítě Bohumil
Dobrovodský Josef
Fořt Josef
Jeník František
Kácovský Václav
Kočí Karel
Muller Frant
Paleček Karel
Plevka Albín
Rybář Josef
Sláma Václav
Snížek Bohuslav
Svoboda Václav
Šebestík Josef
Tauer Jaroslav
Wendl Jaroslav
Viktorin Karel
Vondřich Stanislav

⁵⁹ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

2.1.3. Zahraniční skupina C

Zahraniční skupina byla odpovědná za udržování kontaktu jak s československými, tak i s cizími vojenskými attaché, a měla rovněž na starosti kurýrní službu do zahraničí. Podle výpovědi Karla Palečka z 21. listopadu 1949 byli do této skupiny organizačně zařazeni i důstojníci, kteří byli přiděleni pro styk s Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem financí.⁶⁰

Tabulka 4: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Seznam členů skupiny.

Vedoucí	Datum působnosti
Jatsch, dr	1924 - 1926
Hájek František	od r. 1926
Kumpošt Prokop	-
Svoboda Josef	do 15.3.1939
Zástupce	-
Moravec Alousi	do r.1939
Přidělení	-
Hejra Karel	1923 – 1927
Mrzena Arnošt, Phdr.	1938
Václavek Otakar	-

2.1.4. Všeobecná skupina D

Všeobecná skupina měla široké spektrum úkolů. Jejím hlavním posláním bylo zpracovávat vojenské zpravodajské předpisy a zajišťovat taktický výcvik zpravodajských důstojníků. Kromě toho k této skupině patřila spisovna, pomocný úřad a archiv, které sloužily jako podpůrné prvky pro efektivní chod celého systému zpravodajských operací.⁶¹

⁶⁰ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

⁶¹ ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57, Zpráva o činnosti čs. Vojenské zpravodajské služby v letech 1920 – 1945.

Tabulka 5: ABS,f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Seznam členů skupiny.

Vedoucí	Datum působnosti
Andreas Štěpán	Do r.1934
Kalina Václav	1935
Bartoš /Burger/ František	1939
Hron Bohuslav	-
Hlavín Oldřich	1938-1939
Přidělení	-
Brandštetr Jan	1937
Růžek Josef	1937
Viktorin Karel	1935-1936
Viktorin Ladislav	1937
Spisovna	-
Adamec Jaroslav	-
Čermák Jan	Do r.1939
Pomocný úřad	-
Hlavsa František	1923-1935
Bernardy Josef	-
Fiskač Jan	1928-1938
Ústř. Evid.	
Zahradníček Alois	-

2.2. Identifikace a popis klíčových informací o Luftwaffe zprostředkovaných československou Vojenskou zpravodajskou službou

Od roku 1933 československé zpravodajství čerpalo informace o Luftwaffe od několika klíčových subjektů. Každý z těchto subjektů měl jiné kontakty a vědomosti. Pro tuto práci byli naverbováni muži, jejichž znalosti a kontakty byly považovány za cenné zdroje informací. Tito agenti působili tak, aby získali informace, které posilovaly bezpečnostní pozici Československa. Jejich odvaha, znalosti a kontakty jim umožňovaly pronikat do nitra nepřátelských struktur a získávat klíčové informace, které byly nedocenitelné pro strategické rozhodování. Je potřeba také zmínit, že většina informátorů tuhle činnost vykonávala za peněžní odměnu.

Prvním vybraným informátorem je Josef Srsen-Schön⁶² kterého můžeme označit jako jednoho z hlavních zdrojů informací, díky svým kontaktům na Říšském ministerstvu letectví a vlastním zkušenostem z pracovních cest v průběhu jeho profesního života. Jeho znalosti fungování ministerstva letectví a plánů vojenského letectva poskytovaly informace o vojenských aktivitách v Německu. Dalším mužem je Josef Leiber, který byl vybrán kvůli svým znalostem o provozech firmy Dornier, Metallbauten, GmbH ve Friedrichshafenu, což bylo klíčové pro porozumění německého leteckého průmyslu a distribuci leteckých výrobků. A Gotthard Karafiát, který poskytoval informace o vojenské kartografii a vojenských aktivitách v Rakousku. Jeho znalosti o vojenské struktuře a politických událostech byly důležité pro sledování vývoje situace v Rakousku, zejména v kontextu vzrůstajícího nacistického hnutí. Tyto zdroje byly zrekrutovány, ne jenom díky štěstí vojenského zpravodajství, ale také pro svou schopnost poskytnout komplexní a důvěryhodné informace o vojenských a politických událostech v Německu a Rakousku, což bylo klíčové pro strategické plánování a rozhodování československých vojenských představitelů.

2.2.1. Josef Srsen-Schön

Během let 1933 až 1934 Československé vojenské zpravodajství získalo nespočet materiálů od J. Srsen-Schön^{63,64} Tento materiál obsahoval z části dokumenty, které získal prostřednictvím svých kontaktů na Říšském ministerstvu letectví. Ale také informace, které získal za pomoci sledování a vnímání svého okolí při práci, nebo při služebních cestách do jiných zařízení.⁶⁵ Informace získané J. Srsen-Schön můžeme dělit na informace o říšském

---

⁶² V kapitole Josef Srsen-Schon, autor převážně vychází z archivních pramenů a literatury. Z archivních pramenů se jedná o signaturu, která se nachází pod označením: ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2 - Josef Srsen-Schön. Signatura je dostupná v Archivu bezpečnostních složek. Co se týče literatury, autor se hlavně opírá o práce Karla Straky.

⁶³ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, Josef Srsen-Schon (29. září 1896) byl německý vojenský důstojník a letec. Narodil se ve Stuttgartu do rodiny aktivního důstojníka císařské armády. Během první světové války sloužil jako palubní pozorovatel na západní, východní a soluňské frontě. Po válce se zapojil do civilního letectví, kde působil jako instruktor. Díky svým vojenským zkušenostem a odbornosti se stal vojenským poradcem a podílel se na výcviku budoucích pilotů.; O aktivitách agenta ve prospěch Vojenského zpravodajství pojednává Karel Straka ve svém díle "Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933-1939". Více v: Kokoška, Stanislav: Spor o agenta, Praha 1994.; Pacner, Karel: Českoslovenští vyzvědači, Praha 2020.

⁶⁴ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.77-86.

⁶⁵ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, vyplývá z protokolu německého soudu.

ministerstvu letectví, plánech organizační výstavby vojenských leteckých formací a zřizování základen vojenského letectva, německém leteckém průmyslu, výzkumných a zkušebních pracovištích německého leteckého průmyslu, tajném využití německé školy dopravního letectví pro vojenské účely, rozsahu pilotního výcviku u vojenského personálu a o institut takzvaného důstojnického sboru zemské obrany, vojenském využití reklamní letky dislokované na letišti v Berlíně-Staakenu a na informace o členění německého letectví.

6667

Zprávy o říšském ministerstvu letectví poskytly informace o fungování a organizační struktuře této instituce. J. Srsen-Schön získal analýzy, které nabídly hlubší vhled do nitra ministerstva, včetně informací o rozložení pravomocí, hierarchie a personálního složení. Jeho zpravodajská činnost odhalila úzké propojení mezi Říšským ministerstvem letectví a Říšským ministerstvem obrany, což naznačovalo, že říšský ministr letectví byl podřízen říšskému ministrovi obrany. Tím byla potvrzena organizační struktura a strategická koordinace mezi těmito resorty. J. Srsen-Schönova zjištění rovněž potvrdila, že nově vytvořené ministerstvo vedl Hermann Göring, což podtrhlo jeho klíčový význam v rámci německé vojenské mašinerie. Další důležitou informací, kterou J. Srsen-Schön získal, byl detailní popis organizační struktury ministerstva letectví, zahrnující jednotlivé úřady a odbory. Identifikoval Luftkommandoamt⁶⁸ jako vrcholný organizační úsek, klíčový pro plánování organizační výstavby vojenského letectva a služební předpisy. Kromě toho poskytl podrobnosti o jednotlivých odděleních, jako například Technisches Amt⁶⁹, specializující se na technické záležitosti a vývoj v oboru letectví, což bylo klíčové

---

⁶⁶ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.77-86.

⁶⁷ Důkaz toho, že byl Josef Srsen-Schon vojenským informátorem československé vojenské zpravodajské služby můžeme nalézt v jednom ze spisu obžaloby ze dne 26. října 1937, který byl vytvořen pro soudní řízení, „ Od konce srpna 1935 až do svého zatčení podnikal Josef Srsen-Schön z pověření italské zpravodajské služby průzkumné cesty do Německa a projížděl jižní Německo a zejména Slezsko s cílem prozkoumat strukturu německého wehrmachtu. Vlastním pozorováním a dotazováním informovaných osob se mu podařilo do značné míry zjistit a také odhalit skutečnosti, které je třeba považovat za německé státní tajemství. Josef. Prsen-Schön podrobně informoval své klienty o úspěších svých cest. Výsledky svých šetření předával také československé zpravodajské službě.“

⁶⁸ Luftkommandoamt byla centrální německá instituce odpovědná za koordinaci všech leteckých operací Luftwaffe. Skládala se ze čtyř oddělení: oddělení velení (AI-Führung), organizace (LA II-Organisation), výcvik (LA III-Ausbildung) a zpravodajské a spojovací záležitosti (LA/NVW-Nachrichtenverbindungswesen).

⁶⁹ Technisches Amt byl oddíl Luftwaffe, který byl odpovědný za vývoj a testování letadel, leteckých technologií a zbraní.

pro inovace a technologický pokrok v německém letectví. J. Srsen-Schön rovněž odhalil existenci skrytého generálního štábu vojenského letectva, což naznačovalo složitější organizační strukturu a hlubší propojení letectva s ostatními vojenskými složkami.⁷⁰

Informace o plánech organizační výstavby vojenských leteckých formací a zřizování základen vojenského letectva poskytly díky informacím od J. Srsen-Schön bližší pohled na tyto plány v Německu. Jeho zprávy obsahovaly informace o programu organizační výstavby německého vojenského letectva v letech 1934-1936, včetně rozkazů a cílů jednotlivých etap programu a specifikací počtu plánovaných letek a jejich umístění. Hlavními zdroji informací byly rozkazy říšského ministra letectví týkající se implementace jednotlivých etap programu. Tato klíčová data poskytovala přehled o plánovaném rozsahu a struktuře německého vojenského letectva, včetně detailů o jednotlivých typech letadel a jejich využití.⁷¹ J. Srsen-Schön rovněž dodal informace o přesné dislokaci vojenských leteckých základen a důležitých dislokačních změnách, což bylo klíčové pro porozumění strategického umístění německého leteckého potenciálu.⁷²

---

⁷⁰ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936), „Josef Srsen-Schön se usadil v hotelu Palast a vypracoval zde pro Fiedlera svou zprávu. Přihlédl ke zvláštním přáním vysloveným českou zpravodajskou službou a podal zvlášť podrobné zprávy o organizaci ministerstva letectví v Berlíně, o níž se dozvěděl z různých časopisů, zmínil se, že k leteckému sportovnímu svazu patří také letectvo zálohy a potvrdil, že důstojníci, o nichž se mu zmínil při své poslední návštěvě Prahy, jsou zaměstnáni v leteckém úřadu v Breslau. Zprávu doplnil třemi kresbami, které zhotovil jeho bratr Stanislav...“.

⁷¹ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, informace se nacházejí v dopise který byl adresován Elli (dopis měl být vydáván tak, že je poslán přítelkyni, při tom byl poslán do rukou italské bezpečnostní služby. Podle Gestapa, všechny informace, které předal italské VZ, tak předal i následně čs. VZ.), u dopisu se nenachází datum, „Nyní k letectvu, kterému se nyní budu plně věnovat. Navštívil jsem vojenské letiště v Schleißheimu. Tři letadla tvoří řetěz, tři řetězy letku, tři letky skupinu, tři skupiny letku. Ve Schleißheimu je letka. Letectvo tvoří tři oddíly, 1 letecký oddíl žluté nášivky na límci, 2 letecký oddíl červené nášivky, letecká zbrojovka, 3 letecký zpravodajský oddíl hnědé nášivky. Letectvo nejprve cvičí svůj létající personál na letounech o výkonu 80 hp, který je poté přeškolen na letouny o výkonu 200 hp a následně 500 hp. První lékařské prohlídky jsou brány mimořádně vážně. Letadla ve Schleißheimu jsou většinou dvouplošníky Arado s velmi vysokým trupem a Siemensy. Halske motory typu SH.22 - 500 hp SH. 14 o výkonu 200 koní nebo motory BMW...“.

⁷² ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, popsána aktivita lidovým soudem J. Srsen-Schöna ze dne 18.9.1935, „Tři dny, které chtěl obviněný po svém posledním hlášení strávit mimo domov, využil k cestě do Schleißheimu, kde si prohlédl tamní letiště a pořídil jeho podrobný náskres s jednotlivými hangáry a všemi souvisejícími budovami, přičemž zvláštní pozornost věnoval proporcím...“.

J. Srsen-Schön se podařilo získat informace o německém leteckém průmyslu, které následně systematizoval a uspořádal do přehledných skupin. Tyto informace zahrnovaly detailní údaje o výrobcích letadel, dodavatelích leteckých motorů a výzbroje, a dalším klíčovém vybavení.⁷³ V jeho analýze byl kladen zvláštní důraz na identifikaci klíčových hráčů v každé oblasti průmyslu, tj. výrobců letadel jako Albatros, Heinkel, Dornier a Junkers, a také významných značek leteckých motorů, zejména BMW a Siemens.⁷⁴

J. Srsen-Schön předal informace o výzkumných a zkušebních pracovištích německého leteckého průmyslu. A to přesně o zkušebním zařízení Říšského svazu německých leteckých průmyslníků v Rechlinu a Berlíně-Staakenu. Tyto informace obsahovaly podrobnosti o struktuře a činnosti pracovišť, včetně oddělení M při Zkušebním úřadu pro letectví a oddělení Albatros-zkoušky v Johannisthalu u Berlína.⁷⁵ Dále získané informace popisovaly praktické experimentální činnosti, které se zabývaly nově vyvíjenou leteckou technikou, zejména vojenskými letouny, a zahrnovaly i jejich výkonnostní zkoušky.⁷⁶

Informace o tajném využití německé školy dopravního letectví pro vojenské účely, obsahovaly informace o personálním rozsahu německého leteckého potenciálu, přičemž důraz byl kladen na jeho vojenskou sféru.⁷⁷ Poskytl strategické údaje o výcvikových zařízeních pro letecký personál, identifikovaly klíčové instituce a poskytly přesný popis funkcí vedoucích pracovišť.⁷⁸ Konkrétně byla zmíněna Německá škola dopravního letectví (Deutsche Verkehrsfliegerschule - DVS), kterou řídilo Říšské ministerstvo letectví

---

⁷³ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83.

⁷⁴ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936), „Josef Srsen-Schön se usadil v hotelu Palace a sestavil tam pro Fiedlera svou zprávu. Vzal v úvahu zvláštní přání vyslovená českou zpravodajskou službou a zvláště podrobně se vyjádřil k organizaci ministerstva letectví v Berlíně, o níž se dozvěděl z různých časopisů, zmínil se, že k leteckému sportovnímu svazu patří i záloha letectva, a potvrdil, že záloha letectva byla zařazena do leteckého sportovního svazu. Rezervy a potvrdil, že důstojníci, o nichž se zmínil při své poslední návštěvě Prahy, byli zaměstnání v leteckém úřadu v Breslau. Zprávu doplnil třemi kresbami, které zhotovil jeho bratr Stanislav.“

⁷⁵ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83.

⁷⁶ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936).

⁷⁷ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936).

⁷⁸ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83.

pod vedením Dr. Zieglera. Josef Srsen-Schön také informoval o školách a výcvikových centrech v Braunschweigu, Würzburgu, Schleißheimu, Böblingenu, a o školách námořních letců v Travemünde a Warnemünde. Dále detailně specifikoval jména a hodnosti funkcionářů vedoucích konkrétních pracovišť, jako například Major a. D. Keller nebo Major a. D. Kastner.⁷⁹ Ve svých zprávách kladl zvláštní důraz na instituci v Braunschweigu, kde se soustřeďovalo teoretické i praktické školení budoucích letců, rekrutovaných z řad příslušníků Reichswehru.⁸⁰

J. Srsen-Schön získal informace o rozsahu pilotního výcviku vojenského personálu a o institutu tzv. důstojnického sboru zemské obrany. Tyto údaje měly strategický význam, neboť J. Srsen-Schön měl přehled o počtech pilotů, kteří byli vycvičeni pro vojenské účely v jednotlivých letech za podmínek utajení.⁸¹ Díky těmto informacím také věděl, že jejich počet překračoval stále platné kvóty stanovené Versailleskou mírovou smlouvou.⁸²

Informace o vojenském využití reklamní letky, která byla umístěna na letišti v Berlíně-Staakenu, naznačovaly, že i přesto, že byla letka oficiálně určena k civilním účelům, ve skutečnosti sloužila jako vojenská jednotka. Informátor J. Srsen-Schön odhalil, že tato jednotka byla aktivně zapojena do vojenských operací na armádním výcvikovém prostoru Döberitz, kde sloužila jako prostředek demonstrace letectva při podpoře pozemních vojsk.⁸³

Zprávy o členění německého letectví odhalily strukturu německého letectví, včetně organizací jako Lufthansa⁸⁴, Sportflug GmbH⁸⁵, Deutscher Luftsportverband (DLV)⁸⁶

---

⁷⁹ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: pátá cesta obžalovaného Josefa Srsena-Schöna s pobytem v Oberndorfu, Stuttgartu a Norimberku a s pokračováním styků s českou zpravodajskou službou (14. ledna až 5. února 1936).

⁸⁰ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83.

⁸¹ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: pátá cesta obžalovaného Josefa Srsena-Schöna s pobytem v Oberndorfu, Stuttgartu a Norimberku a s pokračováním styků s českou zpravodajskou službou (14. ledna až 5. února 1936).

⁸² Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83-84.

⁸³ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936).

⁸⁴ Lufthansa byla před druhou světovou válkou německou leteckou společností. Dodnes, v roce 2024, stále existuje jako letecká společnost.

⁸⁵ Die Deutsche Verkehrsflug AG byla německá letecká společnost.

⁸⁶ Deutscher Luftsportverband (DLV) byla německá letecká sportovní asociace.

a Deutsche Versuchsanstalt für Luftfahrt (DVL)⁸⁷. J. Srsen-Schön ve svém výpovědi zaznamenané v protokolu výslechu charakterizoval tyto organizace jako civilní. Nicméně odhad Abwehru naznačuje, že J. Srsen-Schön pravděpodobně poskytl informace, které naznačují spojení mezi civilním a vojenským letectvím.⁸⁸ Konkrétně zjistil, že Lufthansa provozuje vnitrostátní letecké linky, které slouží jako skrytá součást výcvikového programu důstojnického sboru letectva pro potřeby vojenského letectva. Dále odhalil, že DLV slouží jako zdroj záloh pro vojenské letectvo a že DVL se angažuje ve výzkumu a vývoji s cílem podporovat velení vojenského letectva.⁸⁹

2.2.2. Josef Leiber

Informace Josefa Leibera byly cenné pro 2.oddělení, protože poskytovaly důkazy o německém leteckém zbrojení, výrobě bombardovacích letounů a jejich typových specifikacích dle výzbrojního plánu. Informoval také o počtech dosud vyrobených letounů, jejich výzbroji, testování a o leteckém a technickém školení příslušníků vojenského letectva u leteckých továren. Zprávy rovněž odhalovaly organizaci výroby a výrobní kapacity Dornierovy letecké továrny na kterou se zaměřoval z důvodu toho, že ze 3/4 bombardovacích letounů německého vojenského letectva byly produktem této továrny.⁹⁰

J. Leiber pomohl zajistit informace o firmě Dornier - Metallbautenfabrik Friedrichshafen: Do druhé poloviny roku 1933 zaměstnávala pouze několik set dělníků a vyráběla především dopravní letouny. Ve druhé polovině roku 1933 začala továrna postupně zvyšovat svůj provoz. V roce 1934 přijala 7000 dělníků. Provoz dosáhl svého vrcholu začátkem roku 1935, kdy továrna zaměstnávala 8000-9000 dělníků, kteří pracovali od 7:30 do 16 hodin s hodinovou polední přestávkou. Také se pracovalo i v noci. Továrna

---

⁸⁷ Deutsche Versuchsanstalt für Luftfahrt (DVL) byla německá výzkumná instituce zabývající se letectvím.

⁸⁸ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, s.83-85.

⁸⁹ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, obžaloba lidového soudu: čtvrtá cesta obviněného Josefa Srsen-Schöna: pobyt v Mnichově, Breslau a Drážďanech a jeho další spojení s českou zpravodajskou službou (7. prosince 1935 až 13. ledna 1936), „Josef Srsen-Schön se usadil v hotelu Palace a sestavil tam pro Fiedlera svou zprávu. Vzal v úvahu zvláštní přání vyslovená českou zpravodajskou službou a zvláště podrobně se vyjádřil k organizaci ministerstva letectví v Berlíně, o níž se dozvěděl z různých časopisů, zmínil se, že k leteckému sportovnímu svazu patří i záloha letectva, a potvrdil, že záloha letectva byla zařazena do leteckého sportovního svazu...“.

⁹⁰ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, Josef Lieber.

se rozrostla na koncern, do kterého patřily: Manzel-Werk⁹¹, Allmannsweiler⁹², Lowenthal⁹³, Luftschiffhalle⁹⁴ a Ruckenbach⁹⁵. Konstrukce letounů byla smíšená, kombinovala dural, dřevo a plátno. V pozdější době se převážně vyráběly celokovové letouny DO-XVII. Od druhé poloviny roku 1934 začala sériová výroba vojenských letounů. A od té doby se vyráběly pouze vojenské letouny. Pohon strojů v továrnách byl elektrický, energii dodávala elektrárna ve Friedrichshafenu.⁹⁶

Jak uvedl J. Leiber při jednom setkání se zástupcem 2. oddělení, v továrně byly v roce 1935 objednány 4 série letounů následovně: – tyto objednávky se podle záznamu 2.oddělení dodrželi.⁹⁷

Tabulka 6: Vytvořil: Autor. Data: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540.

Model	Kusů
Do – 11 T	100
Do – 13 D	80
Do – 13 F	205
Do – 13 G	145
Do – Wal	200

J. Leiber také pomohl odhalit podrobnosti o výrobních postupech v továrně. Podle něj byly jednotlivé součástky letounů přivezeny z továrny na letiště do „Neue-Halle“, kde se montovaly do celků: křídla, trupy a podvozky. Tyto zmontované velké části letounů byly

⁹¹ Manzel-Werk, hlavní mateřský podnik, kde se nacházela pokusná oddělení a prováděla se výroba a montáž křidel a trupů letounů.

⁹² Allmannsweifler, běžně nazývaný jako "Neue-Halle", sloužilo k montáži letounů.

⁹³ Lowenthal, rozsáhlé tovární objekty které sloužily k výrobě trupů a křidel letadel.

⁹⁴ Luftschiffhalle byla budova, sloužící hlavně k montáži letounů.

⁹⁵ Ruckenbach byla skupina továrních objektů, které sloužily k sériové výrobě letounů.

⁹⁶ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, vyplývá z informací, které jsou obsaženy ve složce pod názvem „DORNIER-METALLBAUTENFABRIK FRIEDRICHSHFEN“ seznam všech informací sebraných 2. oddělením o firmě Dornier. Více v: Zpráva o cestě do Curychu ve dnech 27.6 – 1.7 roku 1935. „Převzetí dokumentárního materiálu z Dornier – Werke od Liebera a schůzka s Leiberovým dodavatelem, domnělým Ing.z Dowerke“.

⁹⁷ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, zpráva o cestě do Curychu ve dnech 27.6 – 1.7 roku 1935, „Převzetí dokumentárního materiálu z Dornier – Werke od Liebera a schůzka s Leiberovým dodavatelem, domnělým Ing.z Dowerke.“.

následně převezeny do druhé haly na letišti, kde probíhalo kompletní smontování letounu a instalace motorů. Ve druhé hale bylo možné současně smontovat 15-17 letounů.⁹⁸ Doba potřebná k přípravě letounů k letu, od doby, kdy byly dovezeny součástky na letiště, byla následující:

Tabulka 7: Vytvořil: Autor. Data: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540.

Druh montáže	Počet dnů
Zmontování křídel a trupu	1 den
Zmontování letounu a motoru	2 dny
Kontrola letounů	1 den
Zkoušky, hlavně motorové	3 dny
Celkem	7 dní

J. Lieber poskytl informace ohledně letiště a testování pilotů. V jeho zprávě vypověděl, že na letišti byly k dispozici dvě haly, kde probíhalo sestavování letadel. Ta byla následně testována a odesílána vzduchem na různá místa. Existovaly tam rovněž specializované dílny s pevným personálem, kde se vyráběla speciální vojenská výbava pro letouny, jako například závěsy pro pumy, ložiska a odpalovací zařízení pro kulometry. Na letišti fungovala i zvláštní kontrolní komise, která pečlivě prověřovala hotové letouny před jejich uvedením do provozu. Celkově tak na letišti panovala živá atmosféra, kde probíhaly zkoušky nově sestavených letadel, testování nových prototypů a krátkodobý výcvik pilotů na těchto strojích.⁹⁹

Také zajistil celou řadu materiálů, které byly důležité v letectví. Podařilo se mu získat a dodat vzorky kovových materiálů používaných při výrobě letadel, vzorky plátového potahu křídel, různé kovové drobnosti, vzorky chladicích kapalin pro letecké motory a tekutin používaných v hasicích přístrojích. Také zajistil vzorky barevných nátěrů pro potahové plátno a kovové součásti. Je zřejmé, že pro tyto úkoly musel spolupracovat s dalšími osobami.¹⁰⁰

⁹⁸ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, vyplývá z informací, které jsou obsaženy ve složce pod názvem „DORNIER-METALLBAUTENFABRIK FRIEDRICHSHFEN“ – seznam všech informací sebraných 2. oddělením o firmě Dornier.

⁹⁹ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, vyplývá z informací, které jsou obsaženy ve složce pod názvem „III. Letiště“ a „IV Výrobky továrny“. Záznam vytvořený důstojníkem 2. oddělení ze schůzky se nedochoval.

¹⁰⁰ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, zpráva o zahraniční cestě do Curychu a do Ženevy (datum není uveden na zprávě, autor ale předpokládá, že schůzka se konala 29.5 – 30.5 roku 1935), „K polednímu jsem odjel

2.2.3. Gotthard Karafiát

Práce Gottharda Karafiáta v oblasti vojenského zpravodajství byla bezesporu zásadní. Jeho příspěvky nejen přinášely širokou škálu informací, ale také nabízely pohled na vojenské dění a strategické plány v Rakousku. Rozšířil obzory vojenského výzkumu o utajované vojenské operace, technologie a strategie. Díky jeho spojení s Vojskovým měřickým ústavem měl přístup k unikátním informacím, které by jinak zůstaly skryty. Jeho záznamy nejen poskytovaly údaje o umístění vojenských zařízení, ale také detailně popisovaly plány střeleckého výcviku a jiné vojenské operace, které přispívali k modernizaci a efektivitě rakouských ozbrojených sil. Tyto záznamy a analýzy odhalovaly aspekty politického a vojenského života v Rakousku, přičemž každý z těchto okruhů přinášel informace pro vojenské zpravodajství v letech jeho působení.¹⁰¹

G. Karafiát přinášel značně zajímavé kousky informací doplněný o dokumentární materiál. Jeho příspěvek nezůstával omezen pouze na jednoduchou kartografickou tematiku, nýbrž se rozpínal do oblasti utajovaných informací týkajících se činností a výcviku různých druhů zbraní rakouského spolkového vojska. Díky svému spojení s Vojskovým měřickým ústavem byl schopen získat náměty pro střelbu dělostřelectva v kombinaci s měřickými útvary této zbraně, letectva a dělostřelectva zaměřeného na letadla.¹⁰²

G. Karafiát dodal materiál – náměty pro dělostřeleckou výcvikovou střelbu, kterou navrhl podplukovník Krischer, učitel na Artilleriefachschule, pro cvičiště Bruck-Neudorf - Kaisersteinbruch. V těchto materiálech se uvádělo, že při střelbě se používají letouny dělostřeleckých měřických útvarů. Navíc se zde mluvilo o použití protiletadlového dělostřelectva, což významně přispívalo k modernizaci a efektivitě vojenských operací.¹⁰³

---

do OLTEN, kde byla smluvená schůzka s Leiberem. Přijel tam se svojí snoubenkou Josephine Leuthe. V OLTEN se však nedalo žádné důvěrné jednání uskutečnit, protože v nádražním buffetu bylo přeplněno a nepřetržitý déšť znemožňoval jakékoliv jednání venku. Odjeli jsme proto zpět do Curychu, kde jsme Leibera vyzval, aby mě navštívil v hotelu. Zde mi odevzdal veškerý materiál, který přivezl s sebou: vzorky kovového materiálu, jež se používá při stavbě letounů, vzorky plátňového potahu na křídla, kovové drobnosti, tekutiny, které se používá v chladicích leteckých motorů, vzorky barevných nátěrů plátna a kovu, modrák o způsobu nátěru letounů / byl opsán, protože originál musil Leiber odevzdati svému informátorovi.“

¹⁰¹ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, Gotthard Karafiát.

¹⁰² VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449.

¹⁰³ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, informace a dokumenty poskytnuté skrze vojenského attaché československé republiky ve Vídni 19.srpna 1932. Č.j 1457/32, věc: Bruck-Neudorf – Kaisersteinbruch – dělostřelecká střelba, „V příloze zasílám náměty pro letošní výcvikovou dělostřeleckou střelbu jak navrhl pplk..“

Dodal plány měřítka 1:25000 oblasti Dallgow-Döberitz, které zahrnovaly zakreslení nového letiště ve východním Dallgowě a dalších vojenských objektů. Prostor nového letiště pečlivě vyčárkoval, což ukazovalo na jeho schopnost poskytovat detailní a přesné informace. Přiložil také seznam firem podílejících se na těchto pracích: Filip Hofman, Hochbau A.G., Julius Berger, Tiefbau A.G., a Beton und Monier A.G. K tomu také dodal komentář, že vzhledem k účasti firmy Julius Berger na stavbě se domníval, že jde pravděpodobně o nějaké podzemní stavby.¹⁰⁴

Dalším významným příspěvkem byl plán měřítka 1:25000 oblasti Spandau, kde G. Karafiát zakreslil nový objekt zahrnující výstavbu nové budovy laboratoře jižně v Ruhlebenu. Tento plán poskytoval informace o vývoji a rozmístění vojenské infrastruktury v této oblasti.¹⁰⁵

G. Karafiát rovněž přinesl čtyři listy plánů měřítka 1:1000 oblasti Spremberg, které poskytovaly obraz o sportovní pušce říšskoněmeckého typu používané Hitler-jugend. Tyto plány byly doplněny pozvánkou na schůzi Hilfsbund der Deutsch-Oesterreicher v Berlíně, což dokládá jeho schopnost získávat i informace o aktivitách a organizacích spojených s vojenským a politickým životem. V plánech Berlína, měřítka 1:6000, Karafiát zakreslil prostory leteckých sil v oblasti Potsdam, což bylo důležité pro pochopení rozmístění a kapacit vojenského letectva. Další důležitou součástí jeho sbírky byl katastrální náčrt území jižně od Johannisthalu, poskytující detailní přehled o této oblasti a zdůrazňující jeho schopnost poskytovat cenné a přesné informace o strategických lokalitách.¹⁰⁶

Poskytnul klíčové informace týkající se rakouské armády, především co se týče umístění Velitelství vojsk obrany proti letadlům - Kommando der Luftschutztruppen. Podrobně lokalizoval sídlo tohoto velitelství ve vídeňských Stiftskasernách na Mariahilfer StraÙe. Součástí stejného komplexu byla také kancelář Luftschutzkomanda, kde generálmajor Alexander Lohr vykonával funkci velitele a pplk Schubel působil jako náčelník štábu. Celé čtvrté patro bylo upraveno na kancelářské prostory, kde se řešily finanční

KRISCHER (učitel na Artilleriefachschule) pro cvičiště Bruck-Neudorf – Kausersteinbruch. Zajímavé při námětech je, že se používá při střelbě všech pomůcek i letounů a děl. Měřických útvarů. Mluví se také o používání protiletadlového dělostřelectva...“.

¹⁰⁴ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, Služební záznam ze dne 10.11.1936. „8.února 1935 se dostavil Karl. Přinesl tyto věci:“.

¹⁰⁵ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, Služební záznam ze dne 10.11.1936. „8.února 1935 se dostavil Karl. Přinesl tyto věci:“.

¹⁰⁶ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, Služební záznam ze dne 10.11.1936. „8.února 1935 se dostavil Karl. Přinesl tyto věci:“.

záležitosti Luftschutzkomanda pod vedením intendant Uhlirze z BMILV. Dalším významným bodem, který Karafiát detailně popsal, bylo adaptování prostor Karlskaserne na Maurichgasse pro potřeby rakouského vojenského letectva. Tyto úpravy byly prováděny s cílem umístit rakouský letecký pluk č. 1 (Fliegerregiment Nr. 1). G. Karafiát také uvedl jméno velitele tohoto pluku, majora a později podplukovníka Josefa Brunnera, který se stal velitelem na začátku května roku 1934.¹⁰⁷

Další G. Karafiátovi sdělení nabízela informace o politické situaci v Rakousku. To byla doba, kdy politické události a veřejný život měly klíčový význam pro vojenské zpravodajství. Karafiátovy zprávy odhalovaly, že sledování situace muselo zahrnovat nejen vojenské, ale také politické faktory, i když oficiální postavení vojenského zpravodajství bylo apolitické.¹⁰⁸

Důležitým tématem bylo vzrůstající nacistické hnutí v Rakousku, které získávalo na síle a aktivně se zapojovalo do politického života. Informace G. Karafiáta zahrnovaly události jako pokus o převrat v roce 1934, při kterém byl zavražděn vládní představitel Engelbert Dollfuss, a další pokusy o puč ze strany nacistů. Tyto události odhalovaly narůstající napětí a nejistotu v zemi, spolu s nedůvěrou veřejnosti vůči vládě a policii.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, záznam č. 792, věc: Luftschutzkomando-informace, odpověď k čj:6861 dův.-hl.št./2.odd.ex 1934, ze den 19.října 1934, „Důvěrník „Karl“ potvrzuje dnes zprávu „Sociuse“, že kancelář Luftschutzkomando se skutečně nacházejí ve Stiftskaserne. Jako velitel jest pod tabulí Luftschutzkomando uveden generálmajor Alexander Lohr, jako náčelník štábu pplk. Schobel. Celé IV. Poschodí bylo adoptováno pro kancelářské místnosti. Finanční otázky Luftschutzkomanda vyřizuje v BMFLV intendant Uhlirz.“

¹⁰⁸ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, , služební záznam ze dne 18.srpna 1934. Č. 610, věc: Natipříprava k puči-informace, „K posouzení nyní v Rakousku vládnoucí psychózy, předkládám v příloze dva dopisy...“.
(Poznámka autora: dopisy se nedochovali.)

¹⁰⁹ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, služební záznam ze dne 18.srpna 1934. Č. 610, věc: Natipříprava k puči-informace, „Důvěrník „KARL“ mi dnes sděluje: Podle informací z různých míst se dá soudit, že přípravy k novému puči v Rakousku se strany Nati jsou ve stavu dokončení. Vůdce VIII. vídeňského okresu, kde jest " Karl " též organisován se domnívá, že pokus bude opakován v nejbližší době, dokonce snad již koncem příštího týdne. Na každý způsob vládne na všech nati místech přesvědčení, že pokus musí být proveden dříve, než dojde k Rintelenovu odsouzení. Zdá se, že policie je o přípravách dobře zpravena. Na potvrzení by se dalo uvést, že nejen policie ale i orgány V. Front vyvinují v posledních dnech nápadně velikou činnost, hlavně pokud se týče kontroly, veškerých až dosud známých lokálů, které sloužily nati účelům. Dokonce i vedoucí zpravodajské služby V. F. inženýr Hafner, zmiňoval se v rozhovoru s „Karlem“ o nastávajících přípravách. Jak se v novém puči zachová policie jest veliká otázka. Její příslušníci jsou osudem svých kamarádů zrceni a to tím spíše, poněvadž se průběhem všech líčení ukázalo, že za akcí stály některé vysoké osobnosti, dokonce i z řad policie, takže si nikdo není jist, kdy něco udělá dobře a kdy nikoliv.

Informace však nezůstávaly jen u popisu událostí. Poskytovaly také hlubší vhled do politických mechanismů a atmosféry v zemi. G. Karafiát získal informace z různých zdrojů, včetně letáků, které rozšiřovali nacionální socialisté a které obsahovaly informace o dezerci rakouských vojáků do Německa.¹¹⁰ Získal také knihu "Ergebnisse der Feinewägung, Heft VIII c, Regierungsbezirk Merseburg sowie die Freistaaten Anhalt und Sachsen", kterou sebral ve státní kanceláři pro zeměměřictví. Kromě toho získal 25 pohlednicových fotografií z letadla, které zachycovaly různé lokality v Berlíně.¹¹¹

2.3. Rozbor významu získaných informací a dat pro 2. oddělení Hlavního štábu

Role Josefa Srsen-Schöna a jeho činnost pro československé vojenské zpravodajství v období let 1933 až 1934 představovaly důležitý moment v kontextu bezpečnostních opatření a strategického plánování Československa v době, kdy se politické napětí v Evropě začalo stupňovat. Jeho schopnost získávat materiály týkající se německého vojenského letectva měla významný dopad na chápání a reakci na vojenské aktivity sousedního Německa. Díky J. Srsen-Schön informacím bylo československým vojenským kruhům umožněno detailně porozumět organizační struktuře a strategii německého letectva, včetně plánů na jeho rozšíření a modernizaci. Tato znalost poskytla klíčové výhody v oblasti strategického plánování a umožnila lepší přípravu na možné budoucí konflikty, zároveň umožnila lepší sledování a porozumění vojenským aktivitám a plánům Německa. To vedlo k

Na kompetentních místech se tato nejistota všude pocituje. Pravděpodobně z tohoto důvodu-jiné vysvětlení prozatím nemám-drží službu před policejním ředitelstvím na Schottenringu a Elisabethpromenádě nejen orgány policie, nýbrž i ozbrojení členové Heimatschutzu. Toto opatření bylo poprvé konstatováno dne 17.tm. K posouzení nyní v Rakousku vládnoucí psychosy, předkládám v příloze dva dopisy. První pochází od důvěrníka Hugo, druhý od Hubera. Přízračný pro oba dopisy jest názor, byt i každý soudil jiným způsobem, o stále vzrůstající opozici proti nýnejšímu režimu.“

¹¹⁰ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, služební záznam ze dne 21.října 1933, „v příloze překládám k Vaší informaci tři letáčky rozšiřované t. č. nacionálními socialisty v Rakousku. Jeden z letáčků obsahuje zajímavá data týkající se deserce rak. Vojáků do Německa.“ Poznámka autora: letáčky se nedochovali.

¹¹¹ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449, služební záznam ze dne 10.listopadu 1936, „4. Knížku Ergebnisse der Feinewägungen, Heft VIII C, Regierungsbezirk Merseburg sowie die Freistaaten Anhalt und Sachsen. Knížku uzmul v Kanceláři Vermessungsoberramtmanna Mjra a.D. Graberta, který vede Trigonometrische Abteilung u Reichsamtu für Landesauf-nahme. Vypomáhá zde v kanceláři. Místo dostal na přimluvu Dra Siewke-ho, který je údajně u oddělení T-II Reichskriegsministeria. Účel tohoto oddělení mu není dobře znám, ale domnívá se, že to je nějaký Militärtopografische Abteilung. U graberta nevypomáhá denně, nýbrž příležitostně. Za den dostává 4 RM. Vzhledem k této své činnosti má prý i možnost dostat se do archivu map, odkud výše uvedené mapy bere.“

posílení obranných schopností Československa a zlepšení strategického postavení v rámci geopolitické situace ve střední Evropě.

Získání důležitých informací od J. Srsen-Schön rovněž poskytlo Československu informační výhodu v oblasti zpravodajského sběru, což bylo důležité pro monitorování hrozeb a ochranu národní bezpečnosti. Tímto způsobem měly jeho poznatky a materiály významný dopad na celkovou bezpečnostní situaci země. Jeho činnost přispěla k posílení obranných a zpravodajských schopností země a zlepšení jejího strategického postavení v období vzrůstajícího politického napětí v Evropě.

Informace poskytnuté J. Leiberem představovaly významný zdroj pro 2. oddělení Hlavního štábu československé republiky, jelikož nabízely pohled na německé letecké zbrojení, výrobu bombardovacích letounů a jejich technické specifikace.¹¹² Díky informacím bylo možné sledovat nejen počty vyrobených letounů a jejich výzbroj, ale také testování a školení personálu vojenského letectva.

Zprávy J. Leibera odhalovaly organizaci výroby a výrobní kapacity významné Dornierovy letecké továrny, která byla zodpovědná za výrobu většiny bombardovacích letounů pro německé vojenské letectvo.¹¹³ Podrobné informace o personálním stavu továrny, jejím rozvoji a výrobních postupech poskytovaly cenný pohled do zákulisí německého leteckého průmyslu.

Díky J. Leiberově zprávě bylo možné sledovat přesné počty objednaných letounů a jejich modelů, což poskytovalo informace pro plánování a strategické rozhodování. Detailní popis výrobních postupů v Dornierově továrně umožňoval pochopení procesů montáže a testování letounů, což bylo důležité pro odhad kapacit továrny a rychlost dodávek.

Zprávy J. Leibera také poskytovaly informace o infrastruktuře letišť a procesech testování a zkoušení nových letadel. Detailní popis montážních a testovacích hal a organizační struktury výroby a kontroly letadel na letišti nabízel přehled o provozních procesech v rámci německého leteckého průmyslu.

Další nezbytným přínosem J. Leiberových informací byly materiály, které zajišťoval pro potřeby letectví. Vzorky kovových materiálů, plátnového potahu křídel a barevných nátěrů poskytovaly informace pro vývoj a výrobu nových letadel.

Práce G. Karafiáta v oblasti vojenského zpravodajství zaujímala klíčové postavení v rámci vojenského aparátu. Jeho příspěvky nejen přinášely širokou škálu informací, ale také nabízely pohled na vojenské dění a strategické plány nacistického Německa. Rozšířil obzory

¹¹² VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540.

¹¹³ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540.

vojenského výzkumu o utajované vojenské operace, technologie a strategie. Karafiátovy informace nebyly pouze statickými popisy, nýbrž zdrojem informací o vojenských a politických událostech. Jeho spojení s Vojskovým měřickým ústavem mu umožnilo získat přístup k unikátním informacím, které by jinak zůstaly skryty.¹¹⁴ Díky svému mapování poskytoval údaje o umístění vojenských zařízení, ale také analyzoval plány střeleckého výcviku a další vojenské operace.¹¹⁵ To nejenže posilovalo znalosti o vojenských taktikách a technologiích, ale také přispívalo k modernizaci a efektivitě československých sil.

Jeho záznamy a analýzy nejen informovaly nadřízené, ale také odhalovaly aspekty politického a vojenského života v Rakousku. G. Karafiátovy zprávy nezůstávaly jen u popisu událostí, ale poskytovaly i vhled do politických mechanismů a atmosféry v zemi. Získané informace z různých zdrojů, včetně letáků distribuovaných nacisty a knih sebraných ve státní kanceláři pro zeměměřictví, doplňovaly obraz o aktuálním dění a pomáhaly vytvářet strategie pro ochranu země.

Významným tématem, který G. Karafiátova práce zvýraznila, byl vzrůstající vliv nacistického hnutí v Rakousku. Jeho zprávy zahrnovaly události jako pokus o převrat v roce 1934, což přispívalo k pochopení narůstajícího napětí a nejistoty v zemi.¹¹⁶

Informace G. Karafiáta nejen přinášely data, ale také podněcovaly kritické myšlení a analýzu situace. Jeho práce představovala zdroj informací, který poskytoval podklady pro strategické rozhodování a ochranu bezpečnosti Československa.

3. Metody sběru dat

3.1. Přehled metod používaných pro sběr informací a dat o německém vojenském letectvu

Československé vojenské zpravodajství systematicky využívalo různé metody a techniky pro sběr informací o německém vojenském letectvu. Vojenské zpravodajství se projevilo jako flexibilní v ohledu sběru informačních zdrojů a neváhalo použít jakoukoli metodu, pokud byla efektivní pro získání užitečných informací. Flexibilita však neznamenala libovolné používání metod sběru dat, ale spíše individuální přístup a jednání s každým sběratelským zdrojem. Samotný proces sběru informací lze rozdělit do několika

---

¹¹⁴ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449.

¹¹⁵ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449.

¹¹⁶ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449.

typů, jako je špionáž, vytěžování subjektů, zpravodajské analýzy a získávání veřejně dostupných informací, a odposlech a dekódování komunikací.¹¹⁷

"Vytěžování subjektu", což je také známé jako předávání nabytých informací, bylo jedním z klíčových prvků v sběru dat o německém vojenském letectvu. Tento typ sběru dat umožňoval příslušníkům vojenského zpravodajství dostat se do kontaktu s jednotlivci či skupinami, kteří měli přímý přístup k důležitým informacím o Luftwaffe. Tyto osoby, které často působily v blízkosti německých vojenských zařízení nebo měly přímé kontakty s personálem Luftwaffe, mohly poskytnout cenné informace a zkušenosti. Kontakt s takovými subjekty nebyl vždy plánovaný; často se příslušníci Vojenského zpravodajství dostávali k nim náhodou, především díky úzké spolupráci se státními službami či prostřednictvím sítě kontaktů a informátorů. Metody používané k získání informací od těchto subjektů zahrnovaly peněžní odměnu, výslechy, manipulaci či jiné formy psychologického tlaku či vydírání. Přestože náhodný charakter kontaktu s těmito subjekty byl častý, příslušníci Vojenského zpravodajství byli vyškoleni a instruováni, aby využili každou možnost k získání potřebných informací pro účely zpravodajských operací. Do "vytěžování subjektu" můžeme také zařadit kontakt a komunikaci s vojenskými attaché.

Samotná výzvědná byla provedena v několika krocích, aby byla proveditelná: rekrutace agentů, infiltrace do německých jednotek a vytváření zpravodajských sítí. Rekrutace agentů byla důležitým procesem, který vyžadoval pečlivý výběr jedinců s vhodnými schopnostmi a znalostmi. Vojenské zpravodajství provádělo systematické vyhledávání jedinců, kteří by měli přístup k informacím o Luftwaffe, ať už šlo o vojáky, techniky, administrativní pracovníky nebo jiné osoby působící v prostředí spojeném s německým vojenským letectvem. Agenti byli rekrutováni z řad civilistů i vojáků a byli důkladně vybíráni. Vybraní agenti byli následně umístováni do pozic v rámci Luftwaffe, od prostých vojáků až po důstojnické posty. Jejich úkolem bylo získávat informace o struktuře jednotek, strategických plánech, taktikách, technických inovacích a dalších klíčových aspektech německého letectva. Tito agenti působili jako očití svědkové událostí, což umožňovalo přesný a aktuální přenos informací.

Důležitou součástí špionážní činnosti bylo také budování rozsáhlých zpravodajských sítí, které umožnily efektivní a pravidelný přísun informací. Agenti působili jako spojovací články mezi jednotlivými částmi sítě a centrálními zpravodajskými jednotkami. Díky těmto sítím bylo možné rychle reagovat na změny v situaci a získávat komplexní pohled na činnost Luftwaffe.

---

¹¹⁷ Více v: Pacner, Českoslovenští vyzvědači 1914 - 1945.

Celkový proces infiltrace a vytváření zpravodajských sítí představoval velké riziko odhalení. Proto byla přijata důkladná bezpečnostní opatření, aby se minimalizovala možnost prozrazení agentů a jejich činnosti. Agenti byli vycvičeni ve vytváření falešných identit a používání šifrované komunikace. Byla vytvořena hierarchie důvěryhodných spojenců, kteří byli odpovědní za předávání informací mezi agenty a centrálními zpravodajskými jednotkami.

Co se týkalo zpravodajské analýzy a získávání veřejně dostupných informací, jedním z hlavních zdrojů informací byly veřejně dostupné publikace, jako například odborné časopisy, vojenské příručky, články v novinách a knihy, které poskytovaly údaje o stavu a vývoji německého letectva. Analýza těchto materiálů umožňovala získat přehled o nových technologiích, taktikách a strategiích používaných Luftwaffe. Dalším zdrojem informací byly veřejné projevy a prohlášení představitelů německého letectva, které často obsahovaly náznaky o plánech a cílech Luftwaffe. Zpravodajci museli analyzovat tyto projevy a identifikovat klíčové informace, které by mohly být relevantní pro strategické plánování československé armády. V neposlední řadě byly využívány veřejné události, jako například letecké přehlídky, vojenská cvičení nebo veřejné prezentace nových letadel, které poskytovaly přímé vizuální a technické informace o výzbroji a schopnostech německého letectva.

Pro odposlech se často využívaly speciální přijímače a technologie, které umožňovaly odposlouchávat rozhovory mezi letadly a řídicími středisky. Tyto přístroje byly umístěny v blízkosti letišť nebo na strategických pozicích, které poskytovaly dobrý dosah na komunikační kanály Luftwaffe. Dekódování komunikací zahrnovalo práci s šifrovanými zprávami, které byly běžně používány pro bezpečnou komunikaci mezi jednotlivými jednotkami Luftwaffe. Československá armáda se snažila získat přístup k šifrovacím metodám a kódu Luftwaffe, aby mohla dekodovat přenášené zprávy. Pro tento účel byli nasazováni zpravodajští agenti a kryptografové, kteří se pokoušeli prolomit šifrovací systémy Luftwaffe a odhalit obsah přenášených zpráv. Tato práce byla často velmi obtížná a vyžadovala vysokou úroveň odbornosti a technických znalostí.

3.2. Popis vybraných metod u vybraných informátorů

V této kapitole autor popisuje, jakým způsobem se druhé oddělení hlavního štábu československé armády dostalo ke zmiňovaným informačním subjektům. Neboli to, jakým způsobem byli naverbováni informační zdroje. V kapitole autor vychází převážně z primárních pramenů z archivů.

Josef Srsen-Schon¹¹⁸ začal být angažován u 2. oddělení hlavního štábu prostřednictvím jeho spojení s Františkem Pokorným. F. Pokorný, který měl obchodní aktivity v oblasti vojenských technologií a často cestoval do Německa, byl přednostou pátrací skupiny 2. oddělení a byl považován za zajímavou osobu pro zpravodajské úkoly.¹¹⁹ Jeho časté cesty do Německa a kontakty v obchodních kruzích představovaly pro 2. oddělení potenciální zdroj informací. Z tohoto důvodu se také přednosta pátrací skupiny druhého oddělení rozhodl, že by F. Pokorný mohl sloužit jako užitečný tipař, tj. osoba, která by mohla získávat informace v cizí zemi a předávat je zpět do Československa.¹²⁰ V této souvislosti se J. Srsen-Schön stal cílem zájmu F. Pokorného, který začal využívat jeho kontakty a možnosti pro získávání informací v Německu.¹²¹ Tak se J. Srsen-Schön začal angažovat u 2. oddělení hlavního štábu prostřednictvím spolupráce s F. Pokorným, který ho zapojil do svých zpravodajských aktivit.

Podle Karla Straky se J. Srsen-Schön angažoval u 2. oddělení hlavního štábu kvůli finančním možnostem a kontinuitě svých aktivit. Podle dostupných informací již v minulosti pracoval nebo byl v kontaktu s druhým oddělením hlavního štábu, předtím než byl v kontaktu s F. Pokorným. Díky tomu, že byl již v kontaktu s druhým oddělením, můžeme předpokládat, že i za svou první aktivitu dostával finanční odměnu. Můžeme také předpokládat, že o svou vedlejší výdělečnou činnost přišel a v té době se mu naskytla příležitost vyrovnat tuto ztrátu prostřednictvím nového partnerství s F. Pokorným. Tato spolupráce J. Srsen-Schöna nabídla novou šanci nejen na získání informací, ale také na finanční stabilitu, což pro něj mohlo být důležité, zejména poté, co ztratil svůj předchozí vedlejší zdroj příjmů.¹²²

Josef Leiber, tehdy 28 letý, byl německým občanem a pracoval jako mechanik ve firmě Dornier - Metallbautenfabrik ve Friedrichshafenu na břehu Bodamského jezera. Byl

¹¹⁸ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2, J. Srsen-Schon předtím, než začal spolupracovat s českou vojenskou zpravodajskou službou, spolupracoval s italskou zpravodajskou službou, „Josef Sraen-Schön svému bratrovi vyprávěl, že po svém odjezdu z Československa počátkem roku 1935 byl nejprve v Německu, kde mimo jiné stavěl přehradu, poté pomáhal profesoru Minntetovi ve Francii na letadle, takzvaném Himmelflohu, pak odcestoval do Barcelony a odtud do Afriky jako dělník na lodi; Poté odcestoval do Maroka, vstoupil do italské armády, kde byl zaměstnán jako poručík pilot na letišti v Habeši, ale pak se musel vrátit do Evropy kvůli otravě žaludku. Později obviněný sdělil svému bratrovi, že nyní pracuje pro italskou zpravodajskou službu v Německu a dostává za to 450 eur měsíčně.“

¹¹⁹ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939.

¹²⁰ ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2.

¹²¹ Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939.

¹²² Straka, Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939.

zaměstnán od 1. října jako montážní technik letadel vyrobených továrnou Dornier na letišti. Dne 22. května 1935 provedla německá policie prohlídku jeho bytu, kde byly nalezeny švýcarské časopisy, jejichž dovoz do Německa byl zakázán. Obávaje se zatčení, uprchl 27. dubna 1935 na území Československa, kde byl zadržen policií. Leiberovo rozhodnutí uprchnout do Československa místo do Švýcarska, kam měl mnohem blíže, zdůvodnil tím, že má v Brně známého Františka Jandu, na kterého se chtěl obrátit. Obával se toho, že by byl vydán německým úřadům, pokud by zůstal ve Švýcarsku.¹²³

Po zadržení plzeňskou policií byl J. Leiber předveden před 2. oddělení hlavního štábu. První výslech proběhl 1. května u PAU1, kde byly zkoumány Leiberovy kontakty a znalosti související s německým vojenským průmyslem.¹²⁴ Následně byl vyslýchán štábním kapitánem letectva Josefou Šoltou v Plzni dne 3. května 1935, kde se zaměřil na J. Leiberovy dovednosti a technické znalosti. Poslední výslech proběhl dne 5. května v Praze s majorem generálního štábu Tichým, který se specializoval na strategické informace týkající se německého letectva a vojenských plánů. Během těchto výslechů J. Leiber poskytl informace o vývoji německého letectva a dalších vojenských aktivitách.¹²⁵

---

¹²³ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, I. Osobní data informátora.

¹²⁴ Důkazem toho, že Lieber hovořil pravdu byla jeho pracovní knížka a pas, který měl při sobě. Více v: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, I. Osobní data informátora, „Jmenovaný měl u sebe řádný pas, výkaz mezd, propustku závodu...“.

¹²⁵ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, I. Osobní data informátora.

Na základě získaných informací navázalo vojenské zpravodajství spolupráci s J. Leiberem, která byla uzavřena za peněžní odměnu¹²⁶. Tak poskytoval pravidelné zprávy a informace o činnostech německého vojenského průmyslu a letectva.¹²⁷

Co se týká Gottharda Karafiáta, autor nemohl nalézt přímé informace o tom, jak začala jeho spolupráce s 2. oddělením. Z archivních záznamů vojenského zpravodajství však autor odvodil, že tato spolupráce byla navázána již během jeho působení v Československu, kde pracoval v měřickém ústavu. Ze záznamu také vychází, že práci dělal pravděpodobně primárně z finančních důvodů a za každou informaci se nechával zaplatit.

Dále se ukázalo, že Karafiát byl vysoce ceněn za své odborné znalosti a schopnost pracovat pod tlakem. Jeho práce v měřickém ústavu zahrnovala geodetické a kartografické úkoly, které měly strategický význam. Díky svému přístupu a profesionalitě získal důvěru vojenského zpravodajství, což vedlo k dlouhodobé a dalo by se i říci k úspěšné spolupráci. Díky svým znalostem se potom dostal i do Rakouska, odkud čerpal všechny informace.

4. Opatření československé armády

V letech 1933 až 1939 československá armáda zavedla několik opatření zaměřených na obranu proti rostoucí hrozbě Luftwaffe. Německá vojenská expanze a výstavba leteckých sil byly sledovány, což vedlo k významným vojenským reakcím na československé straně.

---

¹²⁶ V záznamech 2. oddělení není přímo uvedeno, že činnost vykonával kvůli peněžní odměně. Autor však vychází z toho, že na konci každého služebního záznamu o schůzce důstojníka 2. oddělení a J. Lieber je zmínka o peněžním vyrovnání za poskytnuté služby. Příkladem: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, zpráva o zahraniční cestě do Curychu a do Ženevy, „V závěru jednání přišla na přetřes také otázka peněžní, vyprovokovaná příspěvkem na další pobyt ve Švýcarsku, který jsem Leiberovi poskytl. Vyplatil jsem mu totiž 300RM. Leiber si stěžoval, že příspěvek na čtyřnedělní pobyt ve Švýcarsku, který si sám na dotaz mjra gšt. Tichého určil /250 šv.fr./byl velmi malý. Pro něj, jako pro velmi skromného člověka /podpisuji/, byl by to sice příspěvek postačující na skromné živobytí. Musil si však z tohoto příspěvku hraditi nejen svoje výlohy, s nimiž byl spojen pobyt v Německu, ale i výlohy své nevěsty, která udržovala na počátku pobytu prvotní styk. Podotknul jsem, že jsme mu zaslali částku přes 100šv.fr., o níž telegraficky žádal. Leiber však kategoricky řekl, že žádných peněz nedostal, ačkoliv jeho nevěsta denně po odeslání telegramu chodila do Schaffhausen na pošt. úřad, zda tam nejsou žádné peníze. Řekl jsem mu, že toto vyšetřím přímo v Praze. Co se týče jeho peněžních nároků, podotknul jsem, že vše nabyde jiných forem, jakmile budeme mít k dispozici avizovaný dokumentární materiál, t.j. po příští schůzce.“

¹²⁷ VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540, I. Osobní data informátora.

4.1. Sledování a vyhodnocování hrozeb

Československo bedlivě sledovalo německé vojenské aktivity, včetně výstavby letecké infrastruktury v blízkosti hranic. Bombardovací a stíhací jednotky Luftwaffe byly rozmístěny v oblastech jako Slezsko a bývalé Rakousko, což představovalo potenciální hrozbu koncentrického útoku. Hlavní štáb československé armády pravidelně vyhodnocoval informace zpravodajských služeb, aby měl aktuální přehled o počtech a rozmístění německých leteckých sil. Toto sledování zahrnovalo jak přímé pozorování, tak analýzu zahraničních vojenských publikací a zpráv. Významným faktorem bylo také získávání informací prostřednictvím diplomatických kanálů a spolupráce se spojeneckými státy.¹²⁸

4.2. Příprava mobilizace a posílení hranic

Jedním z klíčových opatření přijatých v roce 1934 bylo zavedení dvouleté prezenční vojenské služby. Tento krok měl za cíl zvýšit počet vycvičených vojáků v aktivní službě a zajistit, že armáda bude mít dostatek lidských zdrojů pro efektivní obranu státu. Tato reforma umožnila lepší výcvik a přípravu na případné vojenské konflikty, přispěla k lepší koordinaci vojenských jednotek a výrazně zvýšila bojovou připravenost a schopnost armády rychle reagovat na hrozby. Na základě zjištěných hrozeb byla připravována další obranná opatření včetně povolání nejmladších ročníků záloh k posílení hranic. Memoranda Hlavního štábu doporučovala povolání dvou nejmladších ročníků zálohy, aby se rychle navýšil počet bojeschopných jednotek pro případný útok. Kromě toho se konala pravidelná vojenská cvičení a manévry ke zvyšování připravenosti a koordinace mezi různými složkami armády. Hranice byly posilovány výstavbou opevnění, které měly sloužit jako první linie obrany proti německému útoku.¹²⁹

4.3. Výstavba obranných plánů

V roce 1938 vstoupil v platnost nástupní plán VII, který předpokládal postupný ústup československé armády pod tlakem německé převahy. Plán zahrnoval obranné postavení na linii Vltavy, Pražské čáry a severněji navazující vertikální obranné postavení. Další trvalejší zastavení mělo proběhnout na severozápadních a západních svazích Českomoravské vrchoviny. Tento plán byl koncipován tak, aby využíval přirozených geografických bariér a umožnil československé armádě využít svůj potenciál v obranném

---

¹²⁸ Karel, Straka Československé vojenské zpravodajství proti Německu v letech 1932 až 1938. Strategie, prostředky a výsledky; v: Ozbrojené síly a Československý stát, ed. Vít Němec, Brno 2020, s. 73-78.

¹²⁹ Straka Karel a Šach, Jan: Kapitoly z dějin generálního štábu, Praha 2014.

boji. Součástí těchto plánů byla také koordinace s francouzskou a britskou armádou, které měly poskytnout vojenskou podporu v případě konfliktu. Obranné plány byly pravidelně aktualizovány na základě změn v německé strategii a technologickém pokroku.¹³⁰

4.4. Vylepšení protitankové a protivzdušné obrany

Československo se soustředilo na zlepšení protitankové obrany, která byla klíčovým faktorem obrany proti německé vojenské technice. Byla zavedena nová technika, jako například 3,7 cm kanon vz. 37 PÚV, který se používal v krytých palebných postaveních. Kromě protitankové techniky byla posílena i protivzdušná obrana, včetně výstavby nových protiletadlových baterií a zavedení moderních radarových systémů, které umožňovaly včasné varování před leteckými útoky. Armáda také zavedla školení a výcvik zaměřený na efektivní využití těchto obranných systémů, aby byly jednotky připraveny čelit jakýmkoliv vzdušným hrozbám.¹³¹

4.5. Civilní protiletecká ochrana

Součástí obrany Československa byla také organizace civilní protiletecké ochrany. Byla zřízena hlásná služba, která monitorovala vzdušný prostor a varovala před možnými nálety. Protiletecká obrana zahrnovala také výstavbu a vybavení krytů pro civilní obyvatelstvo, což mělo minimalizovat škody způsobené leteckými útoky. Tato opatření zahrnovala koordinaci mezi vojenskými a civilními složkami, což umožnilo efektivnější ochranu populace a klíčové infrastruktury.¹³²

4.6. Diplomatická opatření a mezinárodní spolupráce

Československá vláda také prováděla diplomatická opatření, včetně podávání protestních nót proti porušování mezinárodních smluv Německem a Rakouskem. Sledovala změny v branné politice sousedních států a upravovala svou vlastní strategii v závislosti na mezinárodním vývoji. Diplomatické aktivity zahrnovaly úzkou spolupráci se spojeneckými státy, zejména s Francií a Velkou Británií, s cílem zajistit politickou a vojenskou podporu v případě německého útoku. Československo se také zapojilo do mezinárodních jednání a konferencí, které měly za cíl omezit zbrojení a zabránit vypuknutí války. Tyto diplomatické

¹³⁰ Straka, Československá armáda. Více v: Šrámek, Pavel: Nástupový plán československé armády v září 1938; v: Ozbrojené síly a Československý stát, ed. Vít Němec, Brno 2020, s. 73-78.

¹³¹ Straka, Československá armáda.

¹³² Straka, Československá armáda.

snahy měly za cíl nejen posílit postavení Československa na mezinárodní scéně, ale také vytvořit silnou koalici proti německé agresi.¹³³

4.7. Úprava kompetencí mezi náčelníkem Hlavního štábu a generálním inspektorem branné moci (1936)

V roce 1936 prezident Edvard Beneš provedl úpravy v kompetencích klíčových vojenských funkcionářů, což mělo za cíl zvýšit efektivitu velení a řízení armády.

Tato reorganizace zahrnovala redefinici pravomocí mezi náčelníkem Hlavního štábu a generálním inspektorem branné moci, což umožnilo lepší koordinaci a rychlejší rozhodování ve vojenských záležitostech. Tento krok byl zásadní pro zlepšení struktury velení a řízení armády, což zvýšilo její schopnost reagovat na hrozby a koordinovat vojenské operace. Úprava kompetencí také umožnila lepší využití vojenských zdrojů a zlepšení strategického plánování.¹³⁴

4.8. Zvýšení financí na výzbrojní a opevňovací programy

V rámci snahy o posílení obranyschopnosti země armádní velení úspěšně přesvědčilo klíčové politické představitele o nutnosti zvýšit financování na modernizaci armády, výzbrojní programy a výstavbu pohraničních opevnění. Tento krok měl zásadní význam pro zvýšení bojové síly a odolnosti československé armády. Investice byly zaměřeny na modernizaci vojenské techniky, vývoj nových zbraní a zařízení, a na zajištění dostatečných zásob vojenského materiálu. Kromě toho byla vypracována a realizována rozsáhlá opatření na stavbu a modernizaci pohraničních pevností, které měly chránit zemi před případným útokem. Tato opevnění byla navržena tak, aby odolávala moderním zbraním a zajišťovala strategické body na klíčových hranicích.¹³⁵

---

¹³³ Binor, Aleš: Civilní protiletectká ochrana v ČSR v letech 1929 až 1938; v: *Ozbrojené síly a Československý stát*, ed. Vít Němec, Brno 2020, s. 33-49.; Straka, Československá armáda. Více v: Šrámek, Pavel: *Nástupový plán československé armády v září 1938*; v: *Ozbrojené síly a Československý stát*, ed. Vít Němec, Brno 2020, s. 33-49.

¹³⁴ Straka a Šach, *Kapitoly z dějin generálního štábu*, s.8-10.

¹³⁵ Straka a Šach, *Kapitoly z dějin generálního štábu*, s.8-10.

Závěr

Po roce 1933 se Československo ocitlo v situaci rostoucí hrozby nacistické expanze, zvláště po nástupu Adolfa Hitlera k moci v Německu. Klíčovou rolí v získávání informací o německé armádě se stalo 2. oddělení Hlavního štábu Československé armády, které sehrálo důležitou úlohu v zajišťování bezpečnosti a ochrany národních zájmů. Československá vojenská zpravodajská služba se především zaměřovala na získávání informací o německé armádě pomocí špionáže a využívala různé metody, jako například nasazení vlastních agentů či získávání zpravodajských zdrojů v německém vojenském prostředí. Během období 1933-1939 se podařilo 2. oddělení získat významné informace o německé armádě, zejména o jejím výzbrojním programu z roku 1932 a o organizační struktuře německého vojenského letectva z let 1933-1934.

Práce zodpověděla několik aspektů týkajících se 2. oddělení Hlavního štábu Československé armády. Zodpověděla, jaké klíčové informace a data získalo 2. oddělení o stavu německého letectva - Luftwaffe od vybraných zpravodajských subjektů. Zpravodajská služba získávala informace zejména prostřednictvím vojenské špionáže, dekódování šifrovaných zpráv a sledování veřejných událostí, jako byly letecké přehlídky a vojenská cvičení. Tyto zdroje poskytly důležité údaje o výzbrojním programu a organizační struktuře Luftwaffe, které byly následně podrobeny důkladné analýze. Dále byla analyzována konkrétní metoda a postupy, které byly využity při rekrutaci informátorů a dat týkajících se Luftwaffe a jak byly tyto metody implementovány. Klíčovou roli hráli agenti, kteří byli nasazeni v německém vojenském prostředí, a technické prostředky, jako odposlechy komunikací a šifrování zpráv. Implementace těchto metod zahrnovala pečlivé třídění a analýzu získaných dat, což umožnilo vytvoření komplexních informačních přehledů a zpráv. Nakonec práce zkoumala, jaká opatření a strategie přijalo československé velení na základě získaných informací o Luftwaffe. Na základě těchto informací byly přijaty kroky k modernizaci armády, včetně výzbrojních programů a výstavby pohraničních opevnění. Tato opatření byla klíčová pro zvýšení obranyschopnosti a bojové připravenosti československé armády tváří v tvář rostoucí hrozbě ze strany nacistického Německa.

Při tvorbě práce byla jako hlavní metoda zkoumání zvolena práce s prameny a literární rešerše. Práce je založena na primárních pramenech, tj. záznamech a dokumentech, které jsou uloženy v archivu bezpečnostních složek a ústředním vojenském archivu souvisejících s problematikou 2. oddělení Hlavního štábu československé armády. Vedle těchto primárních

pramenů jsou v textu také zahrnuty sekundární prameny, tj. relevantní literatura a knihy zabývající se daným tématem.

Autor při zkoumání objevil tři klíčové informátory z 2. oddělení Hlavního štábu československé armády, kteří se specializovali na sběr informací o Luftwaffe. Tito informátoři, působící na různých pozicích, poskytovali 2. oddělení přístup k různým typům informací a materiálů, což bylo zásadní pro pochopení stavu a vývoje německého letectva.

Josef Srsen-Schön, jeden z hlavních zdrojů informací, měl kontakty na Říšském ministerstvu letectví a vlastnil rozsáhlé znalosti získané během svých pracovních cest. Jeho informace o fungování ministerstva letectví a vojenských plánech byly neocenitelné pro pochopení vojenských aktivit Německa. Další klíčový informátor, Josef Leiber, poskytoval cenné informace o provozech společnosti Dornier, Metallbauten GmbH ve Friedrichshafenu, což bylo klíčové pro porozumění německému leteckému průmyslu a distribuci leteckých výrobků. Třetí informátor, Gotthard Karafiát, přinášel cenné informace o vojenské kartografii a aktivitách v Rakousku, které byly klíčové pro sledování politického a vojenského vývoje v této oblasti, zejména v kontextu vzrůstajícího nacistického hnutí. Autor dokázal pomocí archivních pramenů popsat začátky spolupráce těchto informátorů s 2. oddělením Hlavního štábu československé armády.

V neposlední řadě je popsána reakce československé armády na informace, které tito informátoři zprostředkovali. Autor zjistil, že na základě získaných informací o Luftwaffe přijala československá armáda řadu opatření na posílení obrany. Pravidelný monitoring a analýza získaných dat umožnily včasnou identifikaci potenciálních hrozeb, což vedlo k přípravě rychlé mobilizace v případě konfliktu. Armáda připravila plány na rychlou mobilizaci a posílila hranice, zejména ty s Německem, aby zajistila maximální ochranu před možným útokem. Získané informace také vedly k aktualizaci a vylepšení obranných strategií. Na základě zjištěných dat byly vypracovány nové taktické plány, které zahrnovaly lepší koordinaci jednotek, využití moderních technologií a implementaci efektivních protipatření. Součástí těchto plánů byla i civilní protiletecká ochrana, která zahrnovala zavedení opatření pro ochranu civilního obyvatelstva před leteckými útoky. Dále československá armáda zintenzivnila spolupráci s ostatními státy a zlepšila diplomatické vztahy, aby zajistila lepší obrannou koordinaci. V této části bylo obtížné nalézt přímé prameny, o které by se dalo opírat, a proto se autor často snažil číst mezi řádky a odhadovat reakce na základě drobných útržků, které našel v záznamech 2. oddělení.

Zjištění této práce podtrhují důležitost a efektivitu sítě informátorů, kteří poskytovali 2. oddělení klíčové informace o německém letectvu. Tito informátoři nejenže umožnili československé armádě získat detailní a aktuální přehled o stavu Luftwaffe, ale také přispěli k formování strategií a rozhodnutí v kontextu rostoucí hrozby ze strany nacistického Německa.

Výsledky této práce naznačují, že by bylo přínosné podrobněji prozkoumat fungování 2. oddělení Hlavního štábu československé armády v 30. letech 20. století. Jedním možným směrem rozšíření této studie by mohlo být hlubší zkoumání role informátorů, kteří operovali v Německu a Rakousku. Zvláštní důraz by mohl být kladen na analýzu informací, které tito informátoři poskytovali o politické a vojenské situaci při nástupu Adolfa Hitlera k moci. Tento přístup by mohl odhalit nové perspektivy na strategické rozhodování Československa a jeho postoj vůči hrozbám vycházejícím z nacistického Německa. Taková hloubková analýza by mohla poskytnout významný příspěvek k historiografii Československa v období 30. let 20. století, osvětlující klíčové události a rozhodnutí tohoto turbulentního období evropských dějin.

Prameny

- Archiv bezpečnostních složek
  - Fond Z – Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem Ministerstva vnitra
  - Fond 141 – Německé soudy 30. léta 20. století
- Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha
  - Fond Ministrovo národní obrany – Hlavní štáb – 2.oddělení

Literatura

- Binor, Aleš: Civilní protiletectká ochrana v ČSR v letech 1929 až 1938; v: Ozbrojené síly a Československý stát, ed. Vít Němec, Brno 2020.
- Carr, Edward H.: The Twenty Years' Crisis: 1919-1939. An Introduction to the Study of International Relations (1939), New York 2001.
- Corum, James S. a Turner, Graham: Legion Condor 1936-39: the luftwaffe learns blitzkrieg in the spanish civil war, England 2020.
- Čapková, Kateřina a Frankl, Michal: Nejisté útočiště: Československo a uprchlíci před nacismem 1933-1938, Praha 2008.
- Ellis, Catherine a Roberts, Jeremy: Adolf Hitler, New York 2016.
- Evans, Richard J.: Třetí říše u moci, Praha; Plzeň 2009.
- Evans, Robert/ Weston John/ Cornwall, Mark (eds.): Czechoslovakia in a nationalist and fascist Europe: 1918–1948, Oxford 2007.
- Fiedler, Jiří: Na čele armády - Náčelníci hlavního štábu branné moci 1919-1939, Praha 2005.
- Fulbrook, Mary a Prášková, Eva: Dějiny moderního Německa: od roku 1918 po současnost, Praha 2010.

- Goebbels, David: The mastermind of the Third Reich, London 1996.
- Goebbels, Joseph: Deníky: 1935-1939, Svazek 3, Praha 2009.
- Goss, Chris: Luftwaffe training aircraft: the training of germany's pilots and aircrew through rare archive photographs. London 2019.
- Grimm, Eve E. a Batrop, Paul R. (Paul Robert): The Holocaust: the essential reference guide, California 2022.
- Henig, Ruth B.: Versailles and after, 1919-1933, London 2/ 1995.
- Hoff, Peter: German television (1935-1944) as Subject and Medium of National Socialist Propaganda; in: Historical Journal of Film, Radio & Television 10 (1990).
- Irving, David: The rise and fall of the Luftwaffe: The life of Field Marshal Erhard Milch, Boston 1973.
- Irwing, David: Luftwaffe: Vzestup a pád, Brno 1995.
- Jackson, Robert: Messerschmitt Bf 109 e-F Series. England 2015.
- Karel, Straka Československé vojenské zpravodajství proti Německu v letech 1932 až 1938. Strategie, prostředky a výsledky; v: Ozbrojené síly a Československý stát, ed. Vít Němec, Brno 2020.
- Kerner, Robert J.: Two Architects of New Europe: Masaryk and Beneš; in: The Journal of International Relations, vol. 12, 1921.
- Killen, John: The Luftwaffe: a history, England 2003.

- Kokoška, Stanislav: Československo-sovětská zpravodajská spolupráce v letech 1936–1941, *Historie a vojenství*, 1997, č. 5.
- Kokoška, Stanislav: Na neutrálním území. Československá zpravodajská expozitura v Haagu 1936–1940, *Dějiny a současnost*, 2008, č. 9.
- Kokoška, Stanislav: *Spor o agenta*, Praha 1994.
- Licht, Fred. “GUERNICA.” *Source: Notes in the History of Art* 36, no. 3–4, New York 2017.
- Muller, Rolf-Dieter a W.Ancker, Janice: *Hitler's Wehrmacht, 1935-1945*, Kentucky 2016.
- Murray, Williamson: *Strategy for defeat: the Luftwaffe 1933-1945*, Alabama 2015.
- Pacner, Karel: *Českoslovenští vyzvědači 1914 - 1945. Německo se chystá k válce*, Praha 2020.
- Pacner, Karel: *Českoslovenští vyzvědači*, Praha 2020.
- Pyta, Wolfram: *Hitler: Der Künstler als Politiker und Feldherr. Eine Herrschaftsanalyse*, München 2015.
- Reichel, Peter: *Svůdný klam Třetí říše: fascinující a násilná tvář fašismu*, Praha 2004.
- Ridley, Norman: *Hitler's air war in Spain: the rise of the Luftwaffe*, England 2022.
- Riefenstahl, Leni: *Hinter den Kulissen des Reichsparteitag-Films*, Mnichov 1935.
- Seligmann, Matthew S., DAvison, John a MCdonald, John: *Ve stínu hákového kříže: život v Německu za nacismu 1933-1945*, Praha 2008.

- Schaefer, Karen: German military and the Weimer republic, London 2020.
- Sontag, Susan: Ve znamení Saturna, Praha; Litomyšl 2011.
- Soules, Marshall: Media, persuasion and propaganda, Edinburgh 2015.
- Straka Karel a Šach, Jan: Kapitoly z dějin generálního štábu, Praha 2014.
- Straka, Karel, Prokop Tomek a Tomáš Bandžuch: Vznik vojenského zpravodajství v Československé republice, Praha 2009.
- Straka, Karel: Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933 – 1939, Praha 2017.
- Straka, Karel: Významné osobnosti a události z dějin československého vojenského zpravodajství první poloviny 20. století, Praha 2020.
- Šrámek, Pavel: Nástupový plán československé armády v září 1938; v: Ozbrojené síly a Československý stát, ed. Vít Němec, Brno 2020.
- Verner, Pavel: Propaganda a manipulace, Praha 2011.
- Welch, David: Propaganda and the German Cinema, London 2001.
- Welch, David: The Third Reich. Politics and Propaganda, New York 2002.
- Williamson, David G: The third Reich, Oxford 2018.
- Wróbel, Alina: Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda, Praha 2008.

Elektronické zdroje

- Vznik vojenského zpravodajství v Československu a jeho počátky. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/historie>, 4. ledna 2024.

Fotografie

I. zvláštní odbor MV
Archivně studijní ústav.
Č.j. A/9 - 0041/04-57.

Dne 22. prosince 1957.

~~Přísně tajné~~

Ministr vnitra
s. Rudolf B a r á k

z d e .

K Vašemu č.j. M-00610-57 ze dne 4.5.1957.

Vážený soudruhu ministře!

Předkládám "Zprávu o činnosti čs. vojenské zpravodajské služby v letech 1920 - 1945", která byla vypracována na základě Vašeho přípisu z května 1957.

Zpráva je rozdělena do dvou hlavních částí a to věcné a osobní. Vzhledem k rozsáhlosti zpracovávaného problému nebylo možno ve věcné části vyčerpat všechny poznatky. Je třeba se proto na tuto část dívat jen jako na část velmi kusou, jejímž úkolem je upozornit operativní pracovníky a seznámit je s rozsáhlou činností zpravodajských důstojníků a ukázat na některé ze zajímavějších forem, používaných buržoasní zpravodajskou službou. V případě potřeby bližšího rozpracování jednotlivých statí zprávy nachází se ve zdejších archivních materiálech dostatek poznatků, zejména pokud jde o činnost jednotlivých odbojových organizací z doby okupace, dále formy a metody práce německé zpravodajské služby a podobně.

Větší důraz byl kladen na osobní část, která obsahuje poznatky k činnosti jednotlivých zpravodajských důstojníků. Osoby jsou seřazeny ve dvou seznamech. V prvním se nachází poznatky k osobám, které v současné době žijí na

Obrázek 1: ABS.f.Z.sign. Z-6-314-1, č.j. A/9 - 0041/04-57. Zpráva o činnosti čs. vojenské zpravodajské služby v letech 1920-1945.

Hauptverhandlungstermin: _____

Mittelschreiben: _____

Zußer stájen újani (svazku) dñem 1. 1. 2008 die ustanovení § 157 ods. 3 zák. č. 4/2005 Sb.

Anlagenschein I

Akten

des

Reichsanwalts

in der Strafsache gegen

Josef. Schön, Josef

Verteidiger: _____

n. l.

141-59-2

wegen Trunksucht

Untersuchungsrichter _____

Bearbeiter K. L. R. Jäger

Berichterstatter _____

Beifstücke:

Angefangen _____

Eingestellt _____

Weggelegt _____

Von der Vernichtung sind ausgeschlossen Blatt _____

Aktenzeichen

5 J 64 136 g

2

Zußer stájen újani (svazku) dñem 1. 1. 2008 die ustanovení § 157 ods. 3 zák. č. 4/2005 Sb.

zu 2 LG 572

Obrázek 2: ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Obrázek 3: ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2. Fotografie Josefa Srsen-Schona.

1

Lieber Freund,

wie Du siehst bin ich neuerdings geschäftshalber auf Reisen und gedenke ich noch für ca. 1 Monat im Auslande zu bleiben. Gegenwärtig ist es sehr schwer heute zu Laq Geschäfte abzuschliessen, da man überall auf Schwierigkeiten stößt die hauptsächlich auf die Valutafrage zurück zu führen sind.

Leider habe ich so wenig Zeit und kann ich auf meinen Reisen wenig von all dem Schönen gemessen das es überall gibt.

Hoffentlich hast Du Dich nun gänzlich erholt und kannst Du bald wieder Deiner Beschäftigung nach gehen. Jedenfalls nimm hiezü von mir die besten Wünsche. Lass' bald wieder etwas von Dir hören und nimm für heute meine besten grüssen von Deinen alten Studienfreund

Emil

Mailand 3. März 1936

100

Obrázek 4: ABS, f.141 - NSR, sign. 141-59-2.

Karte vom 12 Februar erhalten, habe
sorge getragen dass Sie bekommen
was Sie gefordert.
Tocadem ich bereit war habe erst nach
meiner Rückkehr die Sendung machen
lassen und zwar am 25/II.
Fürchtend dass Sie nicht gut verstanden
haben was wir bei unserem letzten Zusammensein
besprechen, muss ich Ihnen wiederholen dass
ich auf Ihren Vorschlag nicht eingehen kann
da dass Geschäft zu schwierig und anderseits
zu wenig einträglich ist.
Gegen Mitte des Monats werde ich
in Zürich Hôtel St. Peter sein wo
Sie dortselbst hinkommen und
wohnen könnten - Dort werden wir
dann Sache näher besprechen.
In meinem nächsten Brief werde
ich Ihnen noch genaueren Tag
unseres Zusammentreffens dort
angeben - Ersuchen Sie mir dem
beihalt diese Zeilen zu bestätigen -

101

Obrázek 5: ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2.

Archiv bezpečnostních složek

Archiv bezpečnostních složek

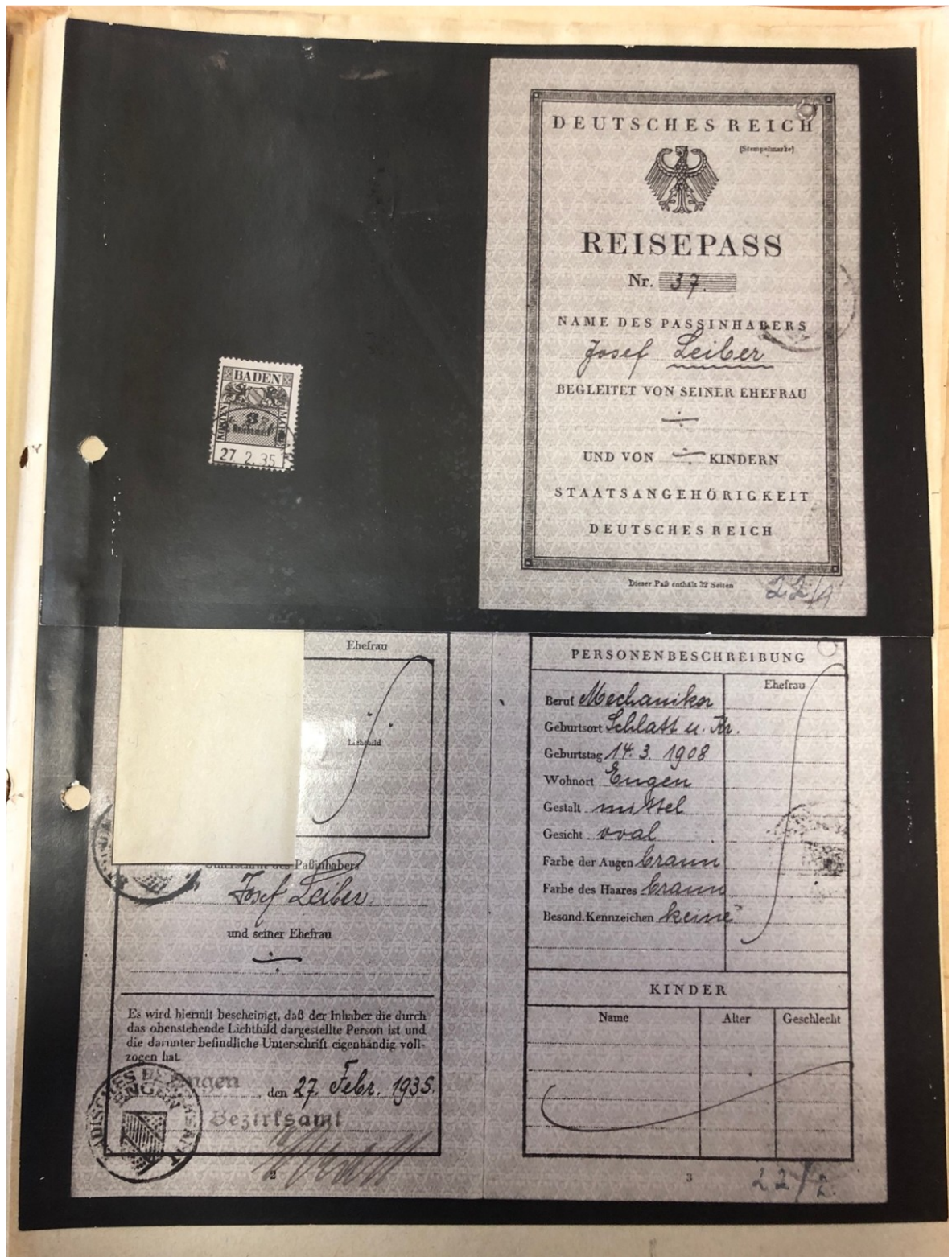

Obrázek 6: ABS, f.141 - NSŘ, sign. 141-59-2.

Obrázek 7: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540. Josef Leiber.

Obrázek 8: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540. Německý pas Josefa Leibera.

B e p p o .

21/1

Úřed- značka dův.	Dosta- vil se	Dodal materiál	Vyplace- ná odměna	a/ Nově-daný ukol. b/ Slibil přinést	Důlež.momenty při jednání a dův., týka- jící se pří- má agent. služby.
	8.V.35	přešel do ČSR, za- držen v Plzni, ode- slán do Prahy. Byl pouze vyslech- nut.	poskytnuty prostředky pro pobyt ve Švýcar- sku: 200.-š.f. 150.-RM 10.-šil a 1080.-Kč ú- hrada vý- loh v Plz- ni a v Pra- ze, na oblek a pod.	b/ plány Do13	má známého za- městnance Dor- nierových zá- vodů, údajně kontrolora ho- tových letou- nů, od nějž si mnoho slibuje
	1.VI.35	schůzka v Curychu; sepsal své poznat- ky, přinesl vzorko- vý materiál z Do- Werke a modrák o způsobu nátěru le- tounů	~~300.-š.fr.~~ ~~300.-RM~~ 300.-RM	b/ zůstává	
	7.VI.35		telegraf. 130.-š.fr.		
	20.VI. 35	osobní návštěva v Praze	350.-RM pro Ing. 200.-š.fr. pro něj	a/ konstrukční plány Do XIII Do XVII- objednávky voj letounů od RLM za 1934 a 1935- klíč k označo- vání voj.le- tounů- které jednotky a kam jsou le- touny dopravo- vány- OPL	
	30.VI. 35	11 továrních výkre- sů Do 13, popis mo- toru BMW 6, hasící tekutinu a různé drobnosti	500.-RM pro Ing 500.-š.fr. Beppo	a/ zůstává- foto podniku- informace o činnosti pod- niku	

Obrázek 9: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540. Záznam 2. oddělení o schůzkách s Josefem Leiberem.

2/2

Úřed- značka dův.	Dosta- vil se	Dodal materiál	Vyplac- na odměna	a/ Nově daný úkol. b/ Slíbil plánosti	Důležitosti při jednání s dův., týka- jí se přímo agent, služby.
	17.VII. 35	přijel se snouben- kou do Prahy opět s knihou BMW 6 a s výnosem RLM o značkování DO G 13	hrazeno cestovné	a/ zůstává	
	4.VIII. 35	schůzka v Curychu seznam úplné let. výzbroje D-23-G- Prüfungsschein pro motor BMW 6.	400.-š.fr. Beppo 200.-RM Ing	a/ zůstává- Abwurfvorrich- tung	
	21.IX. 35	Curych s jeho snou- benkou - Beppo zat- čen curyšskou poli- cií	300.-š.fr.		vyčkávací sta- novisko, jak to s ním do- padne
	4.X.35	Poukázaná podpora	300.-šv.frs		dosud zatčen
	31.X.35	Poukázáno cestovné k odjezdu do Prahy Přijel do Prahy a bylo. Úkoly dříve	150.-šil. vyložil jak to s ním dané zůstávají.		Agent propuštěn z curyšského vězení a ozval se dopisem, že je v Bregenz
	7.XI.35	Zaslán měsíční pří- spěvek	300.-RM		~~XXXXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXXXX~~
	6.XII.35	"	300.-š.frs		

Obrázek 10: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 4, sign. 42540. Záznam 2. oddělení o schůzkách s Josefem Leiberem.

Tajné! Evidenční list. Evid.čís. 752/1/1

Jméno a příjmení :	Karafiát	Gothard		
Datum narození :				
Místo narození :				
Domovská přísl.:	Vídeň			
Občanství :	rakouské			
Národnost :	německá			
Náboženství :	ř.k.			
Povolání civil.:	podúředník grafický			
Školní vzdělání :				
Znalost jazyků:	slov. : německy			
	v písmě : dtto			
Vojenská povinnost :				
Popis osoby :	postava :	střední	vlasý :	plavé
	obličej :	podlouhlý	obočí :	dtto
	čelo :	vyšší	vous :	bezvousý
	oči :	modré	ruce :	
	nos :	rovný	pohyb těla :	./.
	ústa :	souměrná	řeč :	rychlá
	rty :	úzké	význačné rysy :	vyžilý oblič
	zuby :	plombované	zvláštní znamení :	./.
	brada :	kulatá	Poznámka :	
	ucho :	normální		
Pořadové číslo :	2158			

Obrázek 11: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449. Popis Gottharda Karafiáta.

Karl 34/2

Úřední značka důvěrníka	Destavil se:	Dodal material:	Vyplacena odměna:	a/ Nové daný ukol b/ Slíbil přinést	Důležité momenty při jednání s důvěrníky, týkající se přímo agent. služby
L-4341	3.I.35	Tiskoviny NSDAP, poměry v NSDAP, rak. letectvo	Kč 2500.-	Letectvo, podle v. výn. MNO. č. 4002/34	
	21.I.35	tiskoviny NSDAP, Worteschlüssel, voj. značky, zřízení letiště Wels	Kč 350.-	dtto	
	25.I.35	Za dodaný plán letiště Wels, zprávy o NSDAP, povolání civ. pilotů k výcviku činnost vid. police.	Kč 1000.-	dtto	
	15.II.	Za dodané zprávy o rak. letectvu, laku na konzervování map, tiskoviny NSDAP.	Kč 1500.-	dtto	
	27.II	Za dodané zprávy, příspěvek na března a cestu do Německa	Kč 2500.-	dtto	
	15.III.	Za dodané zprávy: zmilitarisování kart. útvarů, data o Luftschutz, zařazení obst. Schöbla, organizace protiletadlové obrany, Org. Fliegerbeob., kursy ve Stifkaserne, přípravy Německa k válce, plynové masky, snímek přístroje pro popisování map, výcvik letectva v Rakousku, příspěvek na duben	Kč 1000.-		<i>Příspěvek do Berlína</i>
	11.4.	Pobyt v Bratislavě.	Kč 50.-	Cestoval do Německa.	

Obrázek 12: VUA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449. Záznam 2. oddělení o schůzkách s Gotthardem Karafiátem.

Karl 34/2

Úřední značka důvěrníka	Destavil se:	Dodal material:	Vyplacena odměna:	a/ Nové daný ukol b/ Slíbil přinést	Důležité momenty při jednání s důvěrníky, týkající se přímo agent. služby
L-4341	3.I.35	Tiskoviny NSDAP, poměry v NSDAP, rak. letectvo	Kč 2500.-	Letectvo, podle v. ún. MNO. č. j. 4002/34	
	21.I.35	tiskoviny NSDAP, Worteschlüssel, voj. značky, zřízení letiště Wels	Kč 350.-	dtto	
	25.I.35	Za dodaný plán letiště Wels, zprávy o NSDAP, povolání civ. pilotů k výcviku činnost vid. police.	Kč 1000.-	dtto	
	15.II.	Za dodané zprávy o rak. letectvu, laku na konzervování map, tiskoviny NSDAP.	Kč 1500.-	dtto	
	27.II	Za dodané zprávy, příspěvek na března a cestu do Německa	Kč 2500.-	dtto	
	15.III.	Za dodané zprávy: zmilitarisování kart. ústavu, data o Luftschutz, zařazení obst. Schöbla organizace protiletadlové obrany, Org. Fliegerbeob., kursy ve Stifkaserne, přípravy Německa k válce, plynové masky, snímek přístroje pro popisování map, výcvik letectva v Rakousku, příspěvek na duben	Kč 1000.-		<i>Příspěvek do Berlína</i>
	11.4.	Pobyt v Bratislavě.	Kč 50.-	Cestoval do Německa.	

Obrázek 13: VÚA-VHA, f. VZ II, k. 2, sign. 42449. Záznam 2. oddělení o schůzkách s Gotthardem Karafiátem.